Масcе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувла 1923 шера денз • ШИНАРА, 24 октябрь, 1978 шу. • № 127 (5947). • Мах 2 кепиг.

Сийле а хоастам а хилба шоаш ца кхобеш къахьегаш ялат, дулх, кхьийола юртбоахама продукташ яхара а паччахьалкхенга йохкара а социалистически декхараш кхоачаш а тIеххоачаш а делга толаме Iалашдеча юртарча къахьегамхой!

Юрта боахама, заготовительни, транспортни, хIамаш чакхйоахача, торгови предприятейи организацейи болхлой! Кхашкареи фермашкареи продукце хIара килограмм метта лоаттаеи халкъа пайда беш хилийтеи тIагIертте хьажа!

(КПСС ЦК ТIахьехамашцара).

Сийлахь-боккхача Октябра накъадолхаш

ТОАДЕ ДОАХАН ЧУКХОАБИЛГА

Республика хьайбаш леладераша пятилетка кхоалагIча шера декхар тIаийцад паччахьалкхенга 37,5 эзар тонн хьайбайи оалхазарийн дулх дохка аьнна. Из кхоачашде лерхI чуоттадаь хьайбаш кхоабилга тоадара чотах.

Оттаяь мероприятеш кхоачашъеш колхозийи совхозийи хьайбаш леладераша цхьадола толамаш даьхад дӀабахача нийс бетта. Чуоттадаь кхоабача хIара бежана дозал 320 килограммага кхоачаш тIакхийттад, е соахка хиначул 27 килограмм дукхагIа.

Дулха дӀалу хьайбаш дика дерста хилийтара дикка толамаш даьхад Грозненски района къахьегамхоша — хIара бежана дозал 340 килограммага кхоачаш да юкъера лаьрхIача. ДӀаденнача хIара бежана дозал 322 килограмм я Шелковской районе а.

Грозненски района боахамашкара паччахьалкхенна дӀаденнача доахах 46 процент тIехдерста да, Шелковской районо дӀаденнарех — 31 процент.

Цхьабакъда, цхьадолча боахамашка хьалха а санна, тоъал тоадаланза дола хьайбаш дӀател дулха комбинаташка. Из бахьан долаш колхозаштеи совхозаштеи доккхий зенаш хул.

ДӀабаьннача нийс бетта Ачхой-Мартановски района боахамаша паччахьалкхенна дӀаденнача доахах хIара бежана дозал 263 килограмм мара хиннадац юкъера лаьрхIача; Гудермесски районо дӀаденнарий — 256, Шалински — 321, Ножай-Юртовски — 212, Советски — 199. Веденски районо дӀаденнарий дозал — 181 килограмм мара хиннадац.

ВIаь килограммал кIезиг дозал долаш хиннай Ачхой-Мартановски, Гудермесски, МагIалбика, Сунженски районий боахамаша дӀаенна хьакхарч.

Колхозашкеи совхозашкеи шортта торонаш я дулха дӀатела хьайбаш дикагIа дорстадаьи доагIIача дозалах доладии дӀатела. Бизза пайда эца беза цу торонех.

ХIара гектара тIара — 75 центнер хьажкIаш

Грозненски района Ленина цIерагIча колхозе шоллагIа хьувкъам чуийца боалаш латт. Ялата лаьрхIа хиннача 556 гектар хьажкIех хьекха яьннай 544 гектар; цу кхай тIара даьнна ялат 1562 тонн да, е хIара гектаро бенна хьувкъам — 28,7 центнер фуалъяьха хьажкIаш.

Из — ерригача колхозе гIолла лаьрхIача юкъера цифра я. Цхьабакъда, коммуниста Шахтамиров Наурде кулгалдеча мехотряда кхай тIара 75 центнер гаргга — боахаме эггара дукхагIа — ялат даьннад.

Ялат чуэцача балха дика къахьегарца белгалбаьннаб дукхахабола механизатораш. Царех цаI ва комбайнер Хаджиев Салман (лакхехьарча сурта тIа). Лохерча сурта тIа (аьрдехьара аьттехьа): хьажкIаш лелаю звеньевой П. Маковеев; мехотряда начальник Н. Шахтамиров, агроном Р. Татаренко.

В. ДЗИСЯКА сурташ.

Кхаь шера планал совгIа

Шерра доаржадаь дӀахьош да хIанз хьажкIаш чуэцара балхаш Сунженски района Ленина цIерагIча колхозе. ХIаьта ялата лаьрхIа еррига а 260 гектара тIа кхеяьй из культура укх шера боахаме.

Болх ипатовски методагIа вIаштIехьбаьккхаб. Ялат чуэцара вIашагIъеллача звенол совгIа, хьувкъам чуэцара - транспортни комплексана юкъейоагIа кхай тIара хьатта хьажкIаш дӀакхахьа, наьха культурно - бытовой хьалаш вIаштIехьдаха, техникага хьажа а из ехача тоае а, хьувкъам мел цIена чуэц хьажа, из лорабе декхарийла йола звенош.

ХIара звеной ши-ший кулгалхо ва, хIаьта чуэцара-транспортни комплексана керте латт колхоза агроном Хасуев Мохьмад.

Къахьегам иштта вIаштIехьбаккхаро карагIдоалийт хьажкIаш чуэцара болх дерригача доакъошка лерттIа чакхбаккха. Из бахьан долаш дика хьокхамаш доах. Иштта, норма 9 гектар йолаш хIара дийнахьа юкъера лаьрхIача 12—14 гектара тIара хьувкъам чубахь.

ХьажкIаш чуэцача звеноца кхо комбайн я. Дика кхоачашду уж лелаеча хIара механизаторо хьалхашка латта декхараш. Къаьстта хьищарс къахьег Гунсуев Iаьласи Эльниев Ахьмадеи. СменагIа кхаь гектара тIара чуэца еза хьажкIаш юкъера лаьрхIача 5—6 гектара тIара чуерзае кхоаву царех хIараввар.

Кхай тIара хьатта ялат дӀакхухьача звенона юкъе хIаранена тIехьа шишша лафет а йолаш «МТЗ-50» марках йола 8 трактор я. Хьалхашка латтача декхарех лоархIа ца веш саг вац цу звене а. ХIаьта еррригача коллективо юкъера лаьрхIача 130—150 процент кхоачашъю хIара дийнахьа балха нормаш.

Толамаш дахара цу звеношта доккха новкъостал ду еха техника тоаеш болча механикаша Чичканов Iисаси Музаев Муртаси. Балха йокъха опыт хилар бахьан долаш сихеи тешамеи тоаю цар еха моллагIа техника. Из гIулакх лерттIа де вIаштIехьдоал, каст-каста йохаш йола оатхалаш цар шоай ханнахьеи кхоачам боллаши Iалашъяь хилар бахьан долаш а.

ХьажкIаш чуэцаш къахьегача наьха балхацара моральнии материальнии безам совбаккхара, балха хьалаш вIаштIехьдахара йоакхо ю колхоза керттера экономист, партийни организаце секретара декхараш кхоачашдеш вола Баталов Зайнди керте латтача звенос. Наха юкъе яьржача яхьа итог хIара дийнахьа ю цун коллективо. Хьалхара моттигаш йоахачарна карара нара лу цIе вымпелаш, ахчан премеш тел. Цул совгIа цар доахача толамех, балха опытах дувцаш «Молнеш» арахец, хьокхамий улга тIа мел болх дикагIа хьан баьб ховргдолаш йоазув ду. Делкъийга бIайха кхача, керда газеташ, журналаш дахь кхай тIа. Тракторни лафеташ тIа, кхай тIара аьта гIадамаш силос йоллача дӀакхухьача машиний кузоваш тIа доахк цар яздаь лозунгаш. Хьувкъам юхе хIама ца юташи сихеи чуэцара, паччахьалкхенга ялат дохкара план кхоачашъяра теркам тIабохийташ, партеи правительстваи соцамаш тIара, ТIахьехамаш тIара керттердар белгалдоаккхаш даь йоазув да царна тIа.

ХьажкIаш кхеяьча звеной кулгалхочунца коммунистаца Альмурзаев Вахийцеи Хасуев Мохьмадацеи цхьана хьежар тхо хьувкъам мел цIена чуэц. Йоккха моттиг техкача Iоежа уллаш цхьаьцаI хьажкIа кораянзар тхона. Из тамаш а яц. ХIана аьлча, лафеташ тIара, комбайно чуэцанза йиса хьажкIаш хьалохьаяра декхар тIадилла лаьрххIа нах ба.

Альмурзаев Вахеи цун новкъостийи гIадбугаш ба хьувкъам а. ХIара гектара тIара юкъера лаьрхIача 70 центнер хьажкIаш йоал.

Мишта вIаштIехьдаьннад шун иштта дика хьувкъам кхебе? — аьнна хьаттача:

— ХьажкIаш дӀаера лаьтта кийчдеш, дӀаювш, хьатIаьяннначул тIехьагIа Iунал деш даь деррига балхаш агротехника бокъонаша дӀадеххача тайпареи шоай ханнахьеи чакхдаьхар оаха. Цул совгIа доккха новкъостал дир тхона хий дуллача звенона юкъебоагIача Мазаев Мохьмадеи Умаров Пазилатеи, — аьлар Альмурзаев Вахас.

Белгалдаккха доагIа, колхоза кхаш леладераша пятилетка кхаь шера планал совгIа 274 тонн а долаш паччахьалкхенга хIанзле а 4074 тонн ялат дехкалга. Цул совгIа кхы а 1200 тонн хьажкIаш йохка а лерхI. Иштта жоп лу Ленина цIерагIча колхоза кхаш леладераша Сийлахь - йоккхача Октябрьски революце 61 шу дизарга даьча КПСС ЦК ТIахьехамашта.

М. ХАМАТХАНОВ.

КЪАХЬЕГАМА ГВАРДЕЙЦАШ ДЕГIАУХАШ ЛАТТ

ВЛКСМ 60 шу дизара сийна маьхера къахьегама совгIат кийчдеш ба Грозненски локомотивни депо Савенко Валере кулгалдеча комсомольско - кагирхой колонна машинисташи цар гIончаши.

Тепловозийи электровозийи къонача водителий барт тайнача коллективо толамца кхоачашду къахьегама овсарле лакхъяра, электроэнергии дизельни доагори кходара тIаийца социалистически декхараш.

Шу доладелча денз укхазара дӀаяхийтай деза мовхьаш тIадола 500 состав, цар нормал совгIа дӀа-юха дихьад 150 эзар тонн халкъбоахама мовхьаш, иштта кхояьй 450 эзар совгIа киловатт-сахьат электроэнерги, 70 тонн дизельни доагор, локомотивай оборот 9 процент сихъяьй.

Эггара кхом болаш болх берех лоархI укхаза машинистий Лутанский Витале, Вовкушевский Константина, Печенкина Владимира, Соколов Николая, иштта кхыбарий локомотивни бригадаш.

Тепловозий къонача водителаша дег тIара къоабалбаь хьаллаьцар «Грознефть» объединенеи «Электроинструмент» заводеи коллективай, укх шера йиълагIа квартал толаме болх беш чакхъяккхара тIехьара болам. Цу болама тIехьа яхь а йоаржаль колонна кагирхоша лаьрхIад: пятилетка кхоалагIча шера йиъ:лагIа квартал толамеча къахьегамца чакхъяккха.

• • •

«Грознефть» объединенеи «Электроинструмент» заводеи коллективай маьхера болам къоабалбеш хьаллаьцар Грозненски тепловозий водителаша.

Эггара хьалха из болам хьаллаьцар эксплуатаце цехерча пассажирски локомотива Карненков Ивана локомотивни бригадо.

— Тха бригадо СССР кердача Конституце шу дузача денна сийленца накъаяхара тIехьа яхь а йоаржаяь, Грознера Дербенте кхаччалца 15 пассажирски состав дӀайига тоъаргдолаш дизельни доагор кходаьд.

— Сийлахьча Октябра 61 шу дизарга КПСС ЦК даьча ТIахьехамашта жоп а луш, цу гIулакха кердача яхье а даьнна, оаха декхараш тIаэц карара шу чакхдалале кходаьча дизельни доагорца кхы тIа а 5-нел кIезигагIа йоацаш составаш дӀа-юха йига.

Машиниста Карпенков Ивана кулгалдеча локомотивни бригадо социалистически яхье йийхай Грозненски локомотивни депо еррига бригадаш.

• • •

Октябра 61 шу дизара сийна яьржача социалистически яхье тIехдика толамаш доахаш къахьег Грозненски локомотивни депо коллективо. Мовхьаш дӀа-юха кхахьара нийс бетта план 109 процент кхоачашъяьй, карара шу доладелча денз дӀайигай деза мовхьаш тIадола 711 состав, цар дӀа-юха дихьад 225 эзар тонн нормал совгIа мовхьаш. ХIаьта кходаьча дизельни доагорцеи электроэнергецеи дӀайигай Грознера «Прохладная» яхача станце 200 совгIа грузовой поезд. Мовхьаш дӀа-юха кхухьача деча балхий чотах 300 эзар сом совгIа ахча кходаьд. ХIара денна дукхагIа хулаш латт укхаза ханал хьалха планаш кхоачашъю производстве хьалхалаттараш. ХIанзле 200 совгIча саго пятилетка кхаь шера планаш кхоачашъяьй, хIаьта 75 саг укх деношка 1979 шера октябрь-ноябрь беттай чотах къахьегаш ва. Царна юкъе ба дизельно - заготовительни цеха слесараш Амерханов Александр, Ширягин Анатолий, Вахтин Павел, электромонтажни цехера Начхоев Салаудин, Черных Михаил, иштта кхыбараш а.

КПСС ЦК октябрьски ТIахьехамаша «Грознефть» объединенеи «Электроинструмент» заводеи коллективай боламо хьинар айдаьд 1978 шера заданеш ханал хьалха кхоачашъяра тIехьа социалистически яхь йоаржаяра.

Локомотивай слесараша, токараша, сварщикаша, машинисташеи цар гIончашеи керда декхараш тIаийцад. Цар чIоагIдаьд пятилетка кхоалагIча шера йиъ:лагIча кварталах толамеча къахьегама вахта лархIа, къахьегама овсарле 10 процент лакхъе, тепловозашта ремонт еча хана ха зехьа ца йоаяра чотах 5 тепловоза ремонт е. ХIаьта локомотивай водителаша укх шера октябрь бетта денз В. И. Ленин ваь 110 шу диззалца йолча хана 1500 деза мовхьаш тIадола составаш дӀа-юха а югаргья, хIаьта царца ах миллион тонн мовхьаш дӀа-юха а хьоргда нормал совгIа.

Г. АНОХОВ.

Советий мехка гIолла

ДНЕПРОПЕТРОВСК. К. Либкнехта цIерагIча трубопрокатни завода металлургий керда Дворец хьайийллай укхаза. «Днепротяжстрой» комбината гIишлонхоша ханал хьалха хьалъяь яьккхай из. Цига я йоккха зрительни, читальни, спортивни залаш, библиотекаш, художественни самодеятельноста доакъашхоштеи живопись езараштеи занятеш е лаьрхIа йола студеш. Из тIкъоалагIа культура Дворец хьалъяьй пятилетка йолаелча денз областе.

АЛМА-АТА. Йоккхий культурни даьгIенаш болх бе йолаялийтай Кокчетавски областа «Юрьевский», «Урожайный» совхозашка. Пхи километр йIаьхача водопроводах Ишим яхача хи тIара хий хьакхоачадаьд укхаза. Уж объекташ хьалъяь яларца «Кокчетавводстрой» тресто кхоачашдаьд Сийлахь-боккхача Октябра цIей сийна тIаийца хинна декхараш. Областерча кхаь треста, Казахстана мелиорацеи хин боахамеи министерства дӀа-юха лелача итт совгIа йолча механизировании колоннай коллективаша ханал хьалха кхоачашъяьй мелиоративни балхий пятилетка кхаь шера план.

БАКУ. 300 эзар хризантема яха зизаш хьал а кхедаь авнарейсаца укхазара Ленинграде дӀадахьийтад Апшеронерча зизаш леладераша. Гаргарча хана москвичашта, гаьнарча Къилбаседе, СибарегIа, Гаьнарча Малхбоале бахача наха дӀадохьийтаргда 3 миллион гвоздика, георгины, розаш яха зизаш. Боахама специализациа яра чотах Азербайджане тIеххьарча пхе шера кхозза дукхагIа кхеду зизаш.

КЛАЙПЕДА (Литовски ССР). «Именной корабль» яха приз дӀаеннай А. Матулиониса коммунистически хьалха кхьегама бригадана. Цо «Балтия» яхача кемаш деча заводе эгара хьалха кхоачашйи пятилетка задани.

Маляраша из боккха толам баккхара новкъостал даьд балхашта комплексни механизациа яро, коллектива члений говзал йоккха хиларо. ТIеххьарча пхе шера бригадера дӀаваьннавац цхьаккха болхло, хIаьта царех кхоъ укхаза 20 шера болх беш ва. Хьалхалаттаращца нийслуш завода 50 бригадерча болхлоша пятилетка кхаь шера е диъ шера заданеш кхоачашъяьй. Из бахьан долаш чкъаьрий лувцарийи кемаш тоадерийи заказаш ханал хьалха кхоачашдаьд.

УССУРИЙСК. Гаьнийги гулдеш йола вибрационни устройство хьаяьй Приморски юртбоахама института лесоводства кафедра заведующе Г. Гукова. Из машина хьаяр бахьан долаш дикка аттача баргба хьу лелаерий болх. Цун автор юрташкарча изобретателийи рационализаторийи балхий Еррисоюзни хьажаре дакъа лоацаш хиннав. Болх беш йола цун устройства модель СССР ВДНХ павильоне дӀахьокха лаьрхIа я.

КУЙБЫШЕВ. «Комсомолец» яхача совхоза территоре тIа хиннача доккхача орах Iам хиннаб. Из Iам хьабаьб «Куйбышевмелиоводстрой» треста гIишлонхоша. 226 эзар кубометр укхаза хьаIайначa хих пайда эц итташ гектараш долча лаьтташта хий деттача. Укх пятилеткагIа цу тайпара ткъо гаргга Iам хьабе лерхI укхаза.

ЙОШКАР-ОЛА. Шийкердача балхий бIарчча сери Горноармейски района Ленина цIерагIча колхоза совгIата еннай художника В. Лаврентьева. Ше ваьча юрта Усоле венача цо тIема ветеранийн пятилетка ударникийн дукхa портреташ язъяь. Художника произведенеш укхазара колхоза къахьегамен сийлахьчу музера экспонаташ а хилла дӀаэттар.

(ТАСС).

Болх тоабара чотагIа

Грозненски «Трансмаш» завода коллектив цкъа йийца Iийнаяц района партийнобоахама актива собранешка дӀадахача шерашка дерригача технико-экономически хьокхамашта производственни планаш кхоачаш ца еш юсаш хилар бахьан долаш.

«Цкъа дахача гIолла додац хий» яхаш кица да вайнаьха. Из санна хувцаделар завода гIулакхаш а.

КПСС ЦК декабрьски (1977 ш.) Пленума итогаши, 1978 шерара производственни планаши, социалистически декхараши дувцача хана коллектива коммунисташеи парте боацарашеи цхьана лаьрхIар тIехьадусилга цIендаь дӀадаккха.

Шоай дош заводчанаша зехьа доададаьдац. ДӀадолалургда вай укх шера бархI бетта хьокхамашкара. БархI бетта продукци маьхалъяккхара план коллективо 123 процент кхоачашйир, задането лаьрхIачул совгIа кхы тIа а цар арахийцар 1580 тракторa прицеп, иштта планал совгIа 1378 эзар сома продукци маьхал а яьккхар.

Производственни планаш кхоачаш ца еча хана йийца Iац «Трансмаша» коллектив. Укх шера хьалха шоай хинна кхоачамбоацараш ма-могга дӀадаха а хьожаш цар производстве дика хьокхамаш дахарах завода коллектив шозза республиканскии районии Сийлен улгаш тIа яьккхай.

Балха темпаш лохъяьяц завода коллективо укх шера нийслагIча бетта а. Бакъда нийсагIа хургда завода коллективо доаха толамаш цар шу долалуш тIаийцача декхарашка а хьожаш дийцача.

Цу коллективо тIаийцача социалистически декхарех да: планал совгIа нийс бетта 225 эзар сома продукци маьхалъяккхар, хIаьта коллективо маьхалъяьккхар 1506 эзар сома я; планал совгIа продукцега дӀадодар кIезигдара чотах 11,3 эзар сом кходар, хIаьта цар кходаьр 340 эзар сом да. Пятилетка хьалха дӀадахача шерашка хIана даьхадац уж толамаш яха хаттар отта тарлу хьалхашка.

Бакъда заводе къахьегама дисциплина тоаяра тIехьа дукха къахьийгад. Вайна ховш ма дий организаторски болх боагIIача бесса лелабаро дика толамаш даха торо лулга.

ХIаьта заводе цхьаццайола кадраш хувцаш а партийни организацеи профсоюза заводской комитетеи болх боагIIача боарам тIа боаккхаш а гIулакх даро укх шера нийс бетта дика толамаш дахийтар коллективага.

Нийс бетта продукци арахецареи маьхалъяккхареи план коллективо ханал хьалха, 27 сентябре кхоачашйир 122,5 процент, планал совгIа 1506 эзар сома продукци а луш.

Вай лакхехьа мел дийца толамаш долаш хилча лакха хила еза-кх къахьегама овсарле а. Еррригача коллективе дӀабахача нийс бетта къахьегама овсарле 120 процентага дӀакхаьчай.

«Трансмаше» болх беш мел вар цаI санна массава а кIеззига дар а довр кхераш, хIаман хьурматдеш, шоаш хIаман бокъонца бола дай хиларга хьежжа къахьегаш ва.

Цудухьа производствана нийс бетта хинна пайда 340 эзар сом ба. ХIаьта иштта кхояьй 66 эзар киловатт-сахьат электроэнерги, 375 эзар гигокалори йIовхал, 11 тонн аьшк — из кIезига совгIат дац цар Даьхенна даь.

Духхьал шоай болх кхоачашбаь ца Iеш, балха юкъе кердадараш а кхувл заводчанаша. Завода рационализатораша балха юкъеккхийлача предложенеша 13 эзар сом пайда баьб паччахьалкхенна дӀабахача нийс бетта. Рационализаторски балха тIа белгалбаьннарех ба слесараш-ремонтникаш Н. Ахмадов, И. Фунтиков, токарь Л. Мудаев, слесарь-резчик А. Дударов. Цар дукха а кердадараш кхувл шоай хIара деннарча балха юкъе.

Заводе хIара денна чакхбоахача организаторскии идейно-кхетамеи балхо торо лу коллективана парте XXV съездеи цул тIехьарча ЦК Пленумийн решенеш кхоачашъе.

Завода администраце, партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша цахаддаш, доагIача бесса кулгалдарах, лакха сакхетам болча вай болхлочо ший декхараш дика довзаш къахьегарах СССР керда Конституци тIаийца шу дузача денга доккхий толамаш дахийтар коллективага.

Цу дезача цIейга завода ялх болхлочо пятилетка плани 14 сагои 4 бригадои пятилетка кхаь шера плани кхоачашйир. Царех ба иттлагIча пятилетка план кхоачашъяь фрезеровщик В. Саламатин, сверловщик Н. Бедник, токарь Л. Мудаев, фрезеровщик М. Василихин, слесарь-сборщик Н. Глотов, маляр Х. Эльбукаева.

Къаьстта дош ала доагIа Эльбукаева Хьавайх. Маляр мара еце а, цун болх заводе керттерчарех цаI ба, хIана аьлча массадола хIама а даь кийчъяь прицеп цо басар хьекхача мара араяла йиш яц.

Во совгIат дац Даьхенна 7 октябрга кхаь шера план кхоачашъяр а. Из кхоачашъяьй Хамидов Мувсас, Дикаев Ризвана, Саидов Султана кулгалдеча сварщиккий бригадаша, Дударов Аюба слесарий-резчикий бригадо. Трансмашевций гIулакхаш тоалуш доагIа, цхьабакъда даьчох кхоачамбе мегаргдац.

Ала деза, завода коллективо КПСС ЦК июльски (1978 ш.) Пленума решенеш кхоачашъеча а боккха болх чакхбоаккхилга. Завода коллективо новкъостал ду шоай подшефни «Минеральный» совхоза а кхыча колхозашта а. Масала, коллективо декхар тIаийцадар республика колхозашкеи совхозашкеи царна гIонна 0,4 эзар сагадийнахьа болх бе, бакъда уж цу цифрал а тIехбаьлар. Цар уж балхаш дир 0,57 эзар сага-дийнахьа.

ДӀахо йодача хана а кхы балха темп лох ца еш «Грознефть» объединенеи назрановски «Электроинструмент» заводеи коллективий болам хьал а лаьца къахьега лаьрхIа я «Трансмаш» завода коллектив.

Х. АУШЕВА.

ТIАДЕХКА ГIУЛАКХАШ ХЬАДЕХАШ

Корта бола дешаш дувцаш, доагIар вIашн дизза дIа-хьа дехаш, дагара дар паргIатта дIа-хьа оалаш чакхъяьлар партийни организаце секретара Х. М. Точиева отчетни доклад а еш «Ачалуки» яхача минеральни хий доаккхача заводе хинна отчетно-хоржамий партийни собрани.

Доклада тIа ма-барра баьшхар партийни организаце болх, хьахьекхар коммунистий денал айдара, идейно-политически боарам лакхбара, къахьегамхошта коммунистически кхетам балара, производственни балхаи общественни организацештеи кулгалдара тIадерзадаь парторганизаце чакхдоаха гIулакхаш, тIаийца соцамаш мишта кхоачашду.

Завода партийни организаце, коммунисташа, берригача къахьегамхоша шоашта хьалхашка оттадаь керттера декхар хиннад коллективо производственни заданеши социалистически декхараши кхоачаши тIехкхоачаши делга, арахецача продукце дикал тоаелга. Цу даькъе тоъал доккхий хIамаш карагIдаьннад завода коллектива: 9 бетта план тIехкхоачашъяьй, планал совгIа 440 эзар шуша чу деттад хий, кхоачашдаьд 10-ча пятилетка 3 шера план, СССР кердача Конституце хьалхара шу дузаш чакхъяьккха аьнна тIаийца хинна социалистически декхараш. Балха тIа хьокхам тел коммунисташа: шофера Х. М. Чирикова, экспедитора И. И. Точиева; КПСС членалла кандидата мугIарерча болхлочо М. Х. Булгучева, кхычар.

Цхьабакъда, доклада тIа а коммунисташа даьча къамаьлашна а белгал ма-даккхара, партийни организаце балха тIа дуккха цIенхашттара кхоачамбоацараш а да. Ма-дарра аьлча, партийни организаце кхоачашдаьдац коммунисташ производства лоархIамегIарча участкаш тIа ахийтара декхар. Хьалхле коммунисташка хилар гуш дац коллективе. Партийни собранешка дийцадац коммунисташа шоашта тIадехка гIулакхаш кхоачашдара хьакъехьа, критически дацар цхьаболча коммунисташа даь къамаьлаш; тIаийдаь декхараш кхоачашдеча тIахьожам лоаттабаьбац партийни организаце.

Кадраш партийни организацеца дага ца а воалаш балхаш тIа дIанийсъю завода директора М. А. Марзиева, принципиальне къестадац боахама кулгалдара дешаш, хIаьта из бахьан долаш социалистически доалахье лечкъаеш моттигаш хиннай, лоха я къахьегама дисциплина.

Заводе болх берех 80 процент кхалнах ба, цхьабакъда, коммунисташ бола кхалнах кIезига ба, парте членаш хила мегаргбола производстве хьалхалаттараш, кагирхой хьехамчаш коллективе кIезига беце а. Общественни организацешта кулгалделга эсала лел.

Форманна мара лелабац болх агитатораша ни. М. А. Марзиева, И. И. Точиева.

Комсомольски организаце секретара М. Х. Булгучева йоахар, комсомоле хила ха йола кагирхой дукха ба заводе, хIаьта а комсомольски организаци зIамига я, цу даькъе ше, комсомольски организаце секретарь хиларах тарра, кхоачам болаш болх бац. Кагирхоща болх бара эша хьалаш дац заводе, ЦIе уголок, спортплощадка яц, завода кулгалхоша йоахко яц болхлошта дика вахара хьалаш вIаштIехьдахара...

Коммуниста И. И. Точиева белгалдаьккхар, коллективе хьехама болх эсала лелаш хилар, завода директореи партийни организацеи шоайла барт а кхеташ болх дIахьош ца хилар, Юкъера-Ачалкхе тоаяра юрта Совето кхоачам болаш болх беш ца хилар.

Собране къамаьлаш дир коммунисташа А. У. Эсиева, С. И. Точиева, М. А. Марзиева, Х. М. Чирикова. Цар массехк предложени елар партийни организаце болх тоабара, дисциплина чIоагIъяра, хьехама болх дукхагIа бара, болхлой вахара хьалаш тоадара тIаерзаяь, и. кх. дI.

Собране дакъа а лаьцар, къамаьл а дир Нохч-ГIалгIай АССР кхачан промышленноста министра хьалхарча заместитела В. Д. Григорьева. Цо дийцар завода реконструкци яра, мовхьаш тIадувттара-Iодоассадара балхашта механизаци яра, минеральни хих технически гIулакхашта пайда эцилга социадергдола наькъаш лахара завода коллективо кхоачашде дезача декхарий хьакъехьа.

Хьагучадаьха кхоачамбоацараш дIададахарга долха хаьдда наькъаш белгалдоахаш бар собране тIаийца соцам.

Парторганизаце секретаралла юха а Х. М. Точиев хержар.

Л. ШЕСТОПАЛОВА, КПСС Малгобекски горкома инструктор.

Москва. СССР Iилмай Академе А. А. Байкова цIерагIа металлурге институт мехка хIанзарча металлургеи металловеденеи проблемай даькъе Iилма-тохкама балхий координационни центр я, хIаьта доазол арахьа чIоагIа сий деши лоархIаши а я. Из хьахьокх социалистически, дегIадоагIача, капиталистически мехкашца шерра цо леладеча бувзамаша.

Электронни микроскопеи тохкамий физически методеи лабораторе комплексни Iомаеш я металло физически тайп-тайпара свойстваш, йинтъача структураи сплаваи характеристикаш.

Лабораторе йолаш я прецизионни экспериментальни установкай комплекс, цу даькъе ше санна кхы йоацаш 1 миллион вольт напряжени йола высоковольтни электронни микроскоп а йолаш. Цу тайпара йоккхача напряжене торо хулийт сомагIйолча образецашка хьажийта, из къастта лоархIаме да динамически эксперименташ еча хана.

СУРТА ТIА: лабораторе ше санна кхы йоацаш электронни микроскоп.

О. КУЗЬМИНА сурт. ТАСС фотохроника.

КЕРДА ХОАМАШ

Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 61 шу дузача цIейна сийленца накъаяхара шерра социалистически яхь йоаржаяьча Горячеводски бурув тохара балхий управлене коллектив башха-дика къахьегама толамаш а доахаш накъа йоагIа цу дезача денна. Итт бетта планал совгIа 850 метр гаргга бурув а тохаш, 17 октябре рапорт делар цо бурув тохара цхьайтта бетта план кхоачашъярах. Е бутт бовлехьа декабрь бетта чотагIа цо тохаргда бIаьш метраш бурув. Из да управлене бурувдеттараша Октябра дезача цIейна кийчде лерхIаш дола къахьегама совгIат.

Бурув тохара сухал лакхъярах, химически реагенташ, электроэнерги, кхыйола материалаш кхоярах, бурув деттача остех бизза пайда ийбарах укх шера управлене коллективо цхьа миллиони 702 эзари сом пайда баьб, цох планагIа лаьрхIачул совгIа пачхаьалкхенна баь пайда цхьа миллиони 317 эзари сом да.

Къаьстта дика къа а хьегаш социалистически яхье хьалха латташ хиларца белгалъяьнна я Лорсанов Султанбек Ширванович, Савельев Геннадий керте латта буровой коллективаш. Цар эггара хьалхарчарца кхоачашъяьй пятилетка хьалхарча кхаь шера а цхьайтта бетта а план.

●

Ленина орден лелаеча «Грознефть» объединенеи ГI. Ахриева цIерагIча назрановски «Электроинструмент» заводои даь кхайкарал раьза хинна хьаллаьцача Н. Анисимова цIерагIча Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода цхьайолча установкай, цехий коллективаша хьинаре къахьег. Царна юкъе хьалхалаттачарех цаI я Гасанов Заид Юсупович керте латта № 43-4 йолча установка коллектив. ХIанз декабрь бутт ба цун къахьегама календара тIа. Завода цехашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхай Румянцев Петр Ивановича кулгалдеча кхоалагIча цеха технологаша. 18 сентябре итт бетта план кхоачаш а яь, укх деношка цхьайтта бетта задани кхоачашъярах рапорт дала кийчлуш ба уж. Шинна а коллективо е бутт бовлехьа цхьайтта бетта планали тIаийцача социалистически декхарели дукхагIа арахеца лерхI бIаьш эзараш сомий маьха мехкдаьтта продукци.

●

«Грознефть» производственни объединене дуккхача бригадаша башха-дика къахьегама толамаш доах. Пятилетка хьалхарча кхаь шера план хIанзлехьа кхоачашъяьй объединенерча 56 бригадо. Царех я 34 бурувдетта бригада, скважинашта капитальни ремонт ю бархI бригада, текущи ремонт ю 13 бригада, вышкомонтажникий цхьа бригада.

Иштта къахьегача бригадашта юкъе а къаьстта дика болх беш хиларца белгалъяьнна я Стеблецов Петр Григорьевич керте латта комсомольско-кагирхой бурув детта бригада. Цо кхаь шера планал совгIа, хIанзлехьа а кхоачашъяьй бурув тохара укх шера задани а. Иштта дика къа а хьегаш, кхаь шера план ханал хьалха кхоачаш а яь, тIадоагIача шера календарагIа къахьегаш я буровой начальникаш А. М. Довбенко, А. И. Лопухов, Г. Д. Савельев, Х. Д. Гадаев керте латта бурув детта бригадаш.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

Дукха ха йоацаш болх бе йолаеннай технологически оборудоване Нововолынски завод — СССР ГДР-еи ПНР-еи цхьана гIулакхаш леладара объект. Вежарий мехкий низаща геттара лоацца хана хьалъяьча (кхаь шера), цу предприяте

ИНТЕГРАЦЕ ЯЬ ГОРОД

арахец электротехнически промышленносте хьалха кулгаща еш хиннача обмотка, изоляци, сборка, кхыяраш санна йолча операцешта автоматизаци яра мел эшар.

Укхаза хьаю автоматически линеш белгала я болх сов нийса беш хиларца, цар чу пайда эц хIанзарча электронни пневмогидравлически системех.

ХьатIадоагIача шера Нововолынски заводе духхьашка арахийцача машиний механизмайи хьалхара партеш Польшеи Германски Демократически Республикеи йохьийтаргья.

В. ЧЕРНЫШЕВ, АПН корреспондент.

РЕСПУБЛИКА ХАЛКЪА ТIАХЬОЖАМА КОМИТЕТЕ

ДУКХАГIА ЙОАКХО ЭШ БЕРИЙ УНАХЦIЕНО ЛОРАЯРА

Республика халкъа тIахьожама комитето дукха ха йоацаш дийцар республикерча берий унахцIено Iалашъяра дош. Комитета заседане белгалдаьккхар, берий унахцIено Iалашъяра Нохч-ГIалгIай АССР дарбан министерства дуккха гIулакхаш чакхдаьхадале а, бераштa дарба дара материальни база дикка чIоагIъеннаяле а, ерригача районашкарча больницешка болх беш берий отделенеш яле а, бераштa поликлинически, стационарни, специализированни дарба дара балха тIа цIенхашттара кхоачамбоацараш долга, «Халкъа унахцIено Iалашъяра гIулакх дIахо тоадара» хьакъехьара КПСС ЦК-аи СССР Министрий Советеи соцам республике леррттIа кхоачаш ца белга.

Республикерча дукхагIйолча берий консультацешка телхаю эггара зIамагIдолча бераштa профилактика яра бокъонаш. БоагIача тайпара лорий тIахьожам лоаттабац цхьа шу даланза долча бераштa.

15-ча шурий совхозерча больница берий отделене ханнахьа дIаяздац лазара истори, доагIача тайпара дика дарба дац, лерттIа кийчъяц стерильни раствораш.

Ачхой-Мартановски районерча керттерча больница берий отделене бераш хьаийду эпидемиологе хьакъехьа справкаш йоацаш, лерттIа дIаяздац лазарий истореш, 3—4 дийнахьа лаьрхIа клинически диагнозаш яц, дневникаш тIара гуш яц бера унахцIенон динамика, токсически диспейси йола бераш ханнахьа инфекционни отделене дIачудигац.

Республикерча больницешка Iалашдац рахит, гипотрафи, анеми яхача лазараштa ханнахьа профилактика елга. Иштта Iалашдац уж лазараш кхийтта деррига бераш диспансерашка дIаязделга, ханханнахьа царна дарба делга. Дуккха моттигаш я, къаьстта юрташкарча больницашка, инфекционни лазараш кхийтта бераш больнице Iо а ца дувшадеш поликлиникашка царна дарба деш.

ЦIенхашттта кхоачамбоацараш да Шалински, Ачхой-Мартановски, Назрановски, Советски, Ножай-Юртовски районашка прививкаш яра балхаца. ДукхагIча даькъе цIагIа ю прививкаш юрташка, боагIача тайпара лорий тIахьожам а боацаш. ЛерттIа делабац прививкаш яра а лорий тIахьожам лоаттабара а болх, туберкулезни менингит йола моттигаш гучаяьннача, Урус-Мартановски, Ачхой-Мартановски, Шалински, Веденски, Грозненски районашка.

Бераш цамогаш хилара боарам Iалаьмате лакха ба республикерча цхьайолча районашка. Эггара дукхагIа хул бераштa пневмони яха лазараш. Уж лазараш хилара боарам юкъера лаьрхIача РСФСР-ечул шозза лакхагIа ба вай республике.

ЛерттIа тIахьожам лоаттабац деша дагIача берий унахцIено Iалашъяра гIулакха а. Дуккха дешархой бус лораш ца хьожаш. 1977-ча шера профилактика еш техкабац 86 процент мара дешархой.

Юкъера лаьрхIача РСФСР-ечул лакхагIа ба вай республике лазарех бераш довра боарам а. Деррига дайнача берех городашкара 11 проценти юрташкара 46 проценти шоай цIагIа кхелхад. Из процент 67-негара 79-нега кхоачаш лакхагIа я Надтеречни, Советски, Ачхой-Мартановски районашка. Цо тешал ду бераштa дарба дара гIулакх укхаза геттара эсала латташ хилара.

Цхьа шу даланза долча бераштa юкъе кхелхараш дукха нийслуш хилара бахьанех цаI да больницешка дIа а ца дугаш царна цIагIа дарба делга. ЗIамига бераш больницешка дIадигара процент городашка 71-и юртaшка 77-и мара хилац.

ДоагIача тайпара леладац бераш кхачанца Iалашдара гIулакх а. ДукхагIйолча юрташкарча больницашка берий кхача хьакъоастабаьбац боккхийча наьхачох. Дуккха нах бахача юрташка бераштa шура кийчъю моттигаш хьаеллара хьакъехьара НГIАССР Министрий Совета соцамаш кхоачашделга геттара эсала лел республике. Тахан а уж яц Урус-Мартановски районерча ГехтIа, Ачхой-Мартановски районерча СаьмуIашка, Ножай-Юртовски районерча Саьсана, Сунженски районерча Ассиновске, Серноводске, кхычахьа. ХIаьта цхьаццанахьа йолаш яраша а лерттIа болх бац. Масала, Наурски районе царна болх бе моттигаши цига болх бара лаьрхIа нахи боллашехьа а, кхаь больницерча шура кийчъеча моттигаша болх бац.

Берий унахцIено Iалашъяра бахла тIа иштта дукха кхоачамбоацараш хилара керттерча бахьанех цаI да дарбан учрежденей материально-технически база эсала хилар. Ерригача РСФСР-е юкъера лаьрхIача больницешка 21 берий моттиг йолча, вай Нохч-ГIалгIай республике 12 моттиг мара яц. Нормах лаьрхIача больницешкарча дерригача менгеех 40 процент берий дараш хила дезача, 15 процент мара дац. Больницешка йолаш йола берий отделенеш дарба дара торонаш кIезига йолаш, боагIача боараме цу гIулакха эшача тайп-тайпарча гIирсашца Iалашъянза я.

Вай Нохч-ГIалгIай республике Iалаьмате эсала латт бераштa дарба дара кийчбаьча лорашца больницеш Iалашъелга а. Городашкарча больницешка 60 проценти юрташкарча больницешка 30 проценти мара бац уж. Моттигашка уж дIачIоагIбара е еза йоакхо яц. Укх тIеххьарча кхаь шера республике болх бе хьавенав 68 берий лор, балхара дIа а ваьнна республикера дIавахав 49. Къаьстта аьлча, цу хана Грозне хьавенав 14 лор, вай республике лаьрхIача эггара дикагIа вахара хьалаш Грозне доллашехьа, укхазара шоай болх бита а бита дIавахав 19 берий лор. Белгалдаккха деза, Грознера дарбан моттигаш берий лорашца 23 процент мара Iалашъяь йоаццашехьа уж дIабахалга.

Халкъа тIахьожама комитета заседане белгалдаьккхар, городашкарча а юрташкарча а больницей бераштa дарба дара лаьрхIа йолча отделеней, иштта кхыйолча ший карарча дарбан учрежденей балхага НГIАССР унахцIено лораяра министерство (министр нов. Катков, цун заместитель нов. Гусева) кIоаргга ца хьожилга. Ше доал де дезача кхыча учрежденешкарча дарба деча моттигий болх вIаши бувзара а царна боагIача тайпара тIахьожам лоаттабара а декхараш цо дизза кхоачаш ца делга.

Берий унахцIено лораяра балха тIа иштта дукха кхоачамбоацараш долга а уж сихагIа дIадахеи ерригача дарбан учрежденей болх белгтала тоабеи безилга, цу дешашта цахаддаш тIахьожам лоаттабанза баргбоацилга дIахайтад республика унахцIено лораяра министра М. П. Катковна, цун заместитела А. А. Гусевайна.

ТОАБЕ БЕЗА ПРЕДПРИЯТЕ БОЛХ

Дукха ха йоаццаш халкъа тIахьожамхоша Нохч-ГIалгIай транспорта управленерча, бахача наьха экспедиционни гIулакхаш Iалашдара лаьрхIа йолча предприяте балха баьча тохкамо хьахьекхар, «КПСС XXV съезда решенешка а 1977-ча шера 21-ча январерча КПСС ЦК-а соцамга а хьежжа Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхошта вахаре эша гIулакхаш делга дIахо дегIадоаладареи, бахача наьха заказаш кхоачашделга тоадареи, цу балха культура лакхъяреи хьакъехьара» НГIАССР Министрий Совета соцам кхоачашбара гIулакх Iалаьмате эсала латтилга.

Предприяте дизза кхоачашдац наьха хьашташ Iалашдара декхараш. 82,5 процент мара кхоачашъяьяц укх шера бархI беттара план. Кхы дикагIа дац нийс бетта баьча балха хьокхамаш а. Таханено дIадехарашка хьежжа доацаш, лохача боарам тIа латт нах бахача моттигашка коачъяь газ, кхыйола вахаре эша хIамаш дIахьа яхьара гIулакх.

Наьха транспортно-экспедиционни гIуланхаш чакхдахара болча предприяте агенташа а из болх чакхбаккхара хьайоаланьча автомашинаш тIарча шофераша а мухь дIа-хьа бахьара документаш яздара бокъонаш телхаеш, нахагара боагIачул дукхагIа мах боаккхаш, вIалла а гунахьа доаца нах дIаяз а беш харц-каьхаташ вIаштIехьдоахаш дукха моттигаш хул.

Масала, укх шера апрель бетта наьха хьашташ кхоачашдаьд аьнна оттадаьча дийтта заказ-квитанцех шийтта цхьаккха а гIулакх данза болча, шоашкара хьадагалаьцача наха яздаь хилар гучадаьннад.

Укх шера 30-ча июне яздаьча цхьан заказ-квитанцех наха мебель дIаяхьа заказ хьаийцад предприяте агенташа Хаджиевеи Темирсултановаси. Из дIаяхьарах боагIаш бола мах (кхо соми 38 кепиги) хьаийцаб заказ даьча сагагара. ХIаьта а ЧИГ 12-91 йолча автомашина шофера Кусаева боагIача маьхал совгIа шийна ши сом делча мара дIайихьаяц наьха мебель.

Дуккха моттигаш я коачъяьча газах боагIачул совгIа мах боахаш а. Шалински районе бахача наха газ дIакхухьаш хиннача цу предприяте экспедитораша-грузчикаша газ чуйолча зIамагIйолча баллонех кхо соми йоккхагIъярех пхи соми даьхад. ХIаьта баллоний пачхаьалкхен мах бац зIамагIчар 1 соми 80 кепиги, йоккхагIчар 3 соми 10 кепиги мара.

Уж цIенхашттара кхоачамбоацараш хилара бахьан да агентий, экспедиторий балха предприяте кулгалхоша, общественни организацеша боагIаш бола тIахьожам ца лоаттабар, балха дисциплина лоха хилар.

Халкъа тIахьожама комитето тIадилларах Нохч-ГIалгIай транспортни управлене цIенхашттта бехкаш даьд транспортно-экспедиционни предприяте кулгалхошта а къаьст-къаьстача шоашкара гIалаташ дувлийтараштa а. Белгал а даьха чIоагIдаьд предприяте болх бокъонца тоабара, наха гIулакх дара культура лакхъяра де дезараш. Халкъа тIахьожама Комитето белгалбаьхаб предприяте болх тоабара дешашта тIахьожам лоаттабе безараш а.

Пятилетка кхаь шера план ханал хьалха кхоачаш а еш, Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 61 шу дузача цIейна сийленца накъаяхара шерра социалистически яхь йоаржаяьй Грозненски «Металлист» яхача завода бригадаша. Цу яхье хьалхара моттиг яьккхай Кукулиев Виктор керте латтача слесарий-сборщикий бригадо. Пятилетка хьалхарча кхаь шера план сентябрь бетта кхоачаш а яь, тIадоагIача шера чотах цу хана денз къахьегаш я из. ХIанзлехьа пачхаьалкхеи планал совгIа арахийцай цо эзараш сомий маьха продукци.

Цу бригаде шоай новкъостаща хьокхам телаш къахьегаш ба слесараш-сборщикаш Музыкина Нина, Сагаипова Фатима, Зинина Клавдия, Зинин Владимир, Кузнецов Гена, кхы дуккха бараш а. Юкъера лаьрхIача хIара сменагIа нормаш 120 процент кхоачашъю цар.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) шоаш даьхача толамийи хьалхашка латтача декхарийи хьакъехьа дагабоалаш ба бригадир В. Кукулиев, слесараш-сборщикаш Н. Музыкина, Ф. Сагаипова, К. Зинина, В. Зинин, Г. Кузнецов.

И. ПЛИЕВА сурт.

СОВЕТСКИ ПАТРИОТИЗМА БОККХА НИЗ

Советски патриотизм наьха коммунистически сакхетамах дIакъоастаде йиш йоаца дакъа да. Ший ларде марксизм-ленинизм уллаш йола вай идеологи халкъа творчески низех Iалаьмате чIоагIача тешамах хьалйиза а советски патриотизма башхадика уйлаш шийна чулоацаш а я. Коммунистически мировоззрене патриотически уйлаш айхха ювзаеннай социализма, халкъий доттагIала, къахьегамхой дунен халкъашта юкъерча барт-цхьоагIои уйлашца.

В. И. Ленина ма-аллара, патриотизм бIаьшеренашкеи эзар шерашкеи дIачIоагIъяьча эггара кIоаргагIча уйлаех цаI я. Патриотизм Iовешшехьа а сагах йоаллаш хулен биологически уйла яц. Из социальни классови обществе классови явлени я.

Буржуазни дунен тIа патриотизм эксплуататорий классови хьашташта гIулакх деш я. Патриотически лозунгашта тIехьашка а лечкъаш, буржуазе, къаьстта а дегIадаьхкача капиталистически мехкийчо, къахьегамхой кIаллоаттабара шоаш доал чIоагIа хилийтар духьа, къамашта юкъе цIур бехк, къамаш лоалла лоаттаделга чIоагIду, вIаьхий хила гIо деш. Дар патриотични да аьле дIакхайкаду.

Дага ца ехача йиш яц К. Маркса «Капитал» яхача шийна гениальни балха тIа енна образни характеристика: итт процент пайда Iалашбе, тIаккха капитал раьза да моллагIча а гIулакха, ткъо хилча из дийнделе хул, шовзткъе итт хилча ший корта бохабе кийча да, бIаь процент хилча цо дIадоах деррига адамлен законаш, кхо бIаь хилча из де хьожаргдоацаш зулам дац, хьалъоллара кхерам тIаэттача а...

Из буржуазе «патриотически» масаца къайлакоаха бокъонца йола юхьмараш. Цунна вIалла а тара боацаш кхы тайпа социальни лоархIам, кхы тайпа чулоацам ба патриотизма социалистически обществе. Нагахьа санна частни доалахьено патриотизмана доазув увттадойя, нех вIашагIбоахе, царна юкъерча моастагIала хьаст из бале, СССР-е чIоагIъеннача общественни доалахьено, социалистически производственни отношенеща, иштта а доацаш нах вIашагIтох, цар вахара хьашташ, де лерхIараш, чакхдоаха гIулакхаш цаIаш ду. Социалистически общества йовзаш яц гражданий шоайн халкъа юкъарчеи хьашташта юкъера машар хургбоаца вIашдухьаленаш, хIана аьлча хIаране хьал-торо общественни боахам дегIабарах тийша, дерригача халкъа хьашташцеи кхелашцеи дIаувш йоландаь. Цу хьалхашка патриотизм Советски Даьхе лорае кийча хиларца белгалъяьнна ца Iеш, ше ца кховеш къахьега берригача къахьегамхой материальни хьал-торои культура боарами халданза айбара, сихагIа коммунизмагахьа дIахьалхашкахьа дахара лард хилара тарра, мехка материально-технически база мамогга дегIакхувлеи чIоагIъеи кийча хиларца а белгалъювл.

Патриотизм, социалистически Даьхенцара безам дерригача дуненга дукхаза дIахьенхаб советски халкъо. Дагабохаргба вайна Советски Iаьдал даьннача хьалхарча шерашка доазол дехьарча интервенташтеи кIайгвардейцаштеи духьала къонача республико лоаттабаь къиза къовсам! Хала кхаьчар вайга котало, бакъда цу хана а иззалча низаца гучаяьлар кортамукъа даьннача халкъа патриотизм. ТIаккха мишта дицлургда индустриализацин юрта боахама коллективизацин еча шерашкара вай наха гойта къахьегама денал! Технико-экономически хьакъехьа тIехьабиса хиннача аграрни мехках низ бола индустриально-колхозни держава яр Коммунистически парте дегаш ураувттадеча а кулгалдеча а Советий Мехка миллионаш болча къахьегараштa карагIдаьнна патриотически денал дар.

Советски строя чIоагIал, социалистически патриотизма кIоаргал цIаккха а ца байнача низаца гучаяьлар Сийлахь-боккхача Дай-мехка тIема шерашка. Немецки японски агрессораш хIалак а баь, вай халкъо Европаи Азеи мехкаш фашистски тиранена кIалхара даьхар. Адамленна хьалхашка карагIдаьннача цу сийлахь-доккхача гIулакхо советски наьха дегашка чуйоссаю къамани патриотически курал, СССР гражданина кура цIи лакхеи цIенеи лелае декхарийла ду.

* * *

В. И. Ленина хьийхача наькъагIа мохк дегIабоалабара дешаш къестадеш коммунистически парте боккха лоархIам бу берригa граждананаш чIоагIача патриотизма уйланца цахаддаш, лерраагIа хьалкхебара. Цудухьа партийни, комсомольски, кхыча общественни организацей идеологически балха тIа хьалхарча моттигех цаI дIалоацаш хила деза хIара саг чIоагIача патриотизма уйланца хьалкхевелга, тешшаме интернационалист, хьинаре коммунизм хьалъеш вар хьалкхевелга.

Вай пачхаьалкхене хьамел кхеллар дерригача халкъо ше ца кходеш хьийгача къих, доккхий низаши хьинари тIаахийтарах хьахинна да. Цудухьа дог цIена долаш мел бола къахьегамхой эгIаз ца бахача балац доацар дувцаш айлакъе баьнна лелараштa, лодыраштa, мамогга шоашкахьа увзача наха, тунеядцашта, шийгара общества хIама а ца луш халкъа рузкъаи када чура дукхагIа даа гIертачунна. Советски наха гоама а ба, цар эгIазал а кхайкаю СССР гражданина цIи сийдоацча яха, шоаш леладеча ийрчача гIулакхашца вай мехка зе де, къахьегамхошта деза мел дар — вай низи доккхал деши дар Iаьржде гIерташ болча даьхенах дIахаьдараштa.

Наха кIоарга патриотически уйлаш чуйоссаеш теркалданза даргдац вай мохк керттерча даькъе «кагирхой» болга. Книжкаш тIара, кинофильмашкара, даьшеи ноанашеи, даьдаьша дувцарех мара хац къонача тIехьенна къели моцали, эксплуатации бокъо ца хилари, дискриминацин кхоапенах тийша ца хилари фуд. ХIаьта из деррига а ловш ма бий буржуазни дунен мехкий къахьегамхой. Капиталистически общества лазараштеи цох доахкача айпаштеи тIера цар уйла яккха гIерташ, дунен социализма революционни влияни тIера яккха гIерташ империалисташа социалистически мехкашта духьала идеологически диверсеш чакхйоах.

Вай советски кагирхоех диверсий керттерча объектех цаI лерхI цар. Империализма апологетий пропагандистски гIулакхаша бухсоццаш де лерхIар гуш да — вай къона граждананаш идеологически герзах бахар, коммунистически идеалех ца тешилга чудоссадар, цар мировоззренена, маьхерча ориентацей системана юкъе кагирхой социальни сибат хувцаргдола, советски общества гражданех доахкача дикача гIулакхех уж боахаргбола хIамаш юкъекхахьар. Вай идейни моастагIаша эггара хьалха уйла тIа а ухийт, шоай хьашташта лаьрхIа пайда эца а гIерт политически чIоагIбаланза, моллагIа идеологически инфекци тIаэцача нахах.

Цудухьа чIоагIа лоархIам болаш да буржуазни пропаганда тийша болх юхатохар, кагийча наьха коммунистически идейность йолаш, парте гIулакха, социалистически стройна мутIахьа болаш кагирхой хьалкхебара низи средстваши ца кходар. КПСС XXV съезде белгалдора парте шийн хадданза йоакхо е езаш лерхI коммунистически сакхетам, коммунизм хьалъе кийча, лоIам болаш, хьалъе ховш нах хьалкхебар. Цу балхацара лоархIаме дакъа да нах советски патриотизмаи социалистически интернационализмаи уйла йолаш, шийн Даьхен цунна карагIдаьннача сийлахь-доккхача гIулакхехи доккхал деш хьалкхебар.

Дуккхача партийни кхыча общественни организацеша пайда эц наха дика идейни влияни еча, хIара сагага кхача торо луча кхетам балара балха тIа шоаш мегаш хилар хьагойтача формаехи методехи. Цар хьаькъалца пайда эц Октябра 60 шу дизарга кийчлуш, СССР-еи союзни республикайн Конституцеш ювцача а тIаэцача а ханна лелаьча патриотически кхетам балара формаехи методехи. Шерра дIаяьржай революци бахьан къовсам лоаттабаьрий, вай Даьхен кортамукъали шийн лоIамагIа хилари бахьан даьча тIем тIа байнарий сий бIаьшеренашка доврг доацаш дагакхоабаргдола гIулакхаш деш йола, шийн тIемеи къахьегамеи турпалца Советски Даьхен сий даьккхачарна памятникаши обелискаши догIар, музеяш хьаеллар санна йола формаш. Дика тIаэц къахьегама цIейш, «Дай гIулакхаш — берий гIулакхаш» аьнна цIи йола сайренаш, къахьегама ветеранашца, дIанхача тIемашка дакъа лаьцарашца, вай эскара бIухоща вIашагIкхетараш.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакххехьарча

Совета массазарча комиссешка

ФИЗИЧЕСКИ КУЛЬТУРАИ СПОРТЕИ ДУКХАГА ТЕРКО Е

Нохч-ГIалгIай АССР Лакххехьарча Совета кагирхой гIулакхашта йолча комиссе а халкъа образованеи, культураи, спортеи гIулакхашта йолча комиссе а цхьана яьча заседане дийцар «Нохч-ГIалгIай АССР-е физически культурен спорти дIахо дегIайоалаярах, 1980 шера Олимпийски ловзарашка кийчо ярахи спортивни гIирсаш хьалдарахи» дола дош.

Цу дешах лаьца доклад йир республика Министрий Советерча физически культураи спортеи комитета председатела Б. О. Гайсанова.

Комиссе белгалдир, республике беш ба спортивни гIирсаш дукхагIа хилийтара, цар материальни база чIоагIъяра, кагирхоштеи бахача нахаи юкъера спортивнии физкультурнии организацей болх тоабара тIаберзабаь болх. Ерригроссийски, ерригсоюзнии дунен халкъашта юкъерчеи яхьашка цхьадола толамаш даьхад.

Цунца комиссей заседане уйла тIаяхийтар цIенхаштта кхоачамбоацараш хилара. ГТО комплекса нормаш кийчъярай дIаяларай йолча комиссеша болх мела лелабу Малгобекски, Назрановски, Шалински районашка, А. Шерипова цIерагIча завода, СМУ-7, СПТУ-2, ГПТУ-20 коллективашка. Спорта къаьст-къаьсттача тайпай центральни секцей болх тоъам боллаш эффективно лелабац, спортсменаш Iомабарен тренировка ярен практикана юкъе Iилманна карагIдаьннар, дикагIйола методикеи опыти мела кхухь. Спортивни организацештеи бахача нахаи методически гIо кIезига ду.

Унахцlено лораяра органаша медицински тIахьожам а лоаттабац тохкамаш а дац хадданза спорт лелаеча, ГТО нормаш дIаялара юкъеозача наьха. Спортсменашта юкъерча политико-кхетама балха лоархIам бац. ЦIенхаштта кхоачамбоацарш да кадраш лохачеи дIанийсъечен. Физкультурни болам дуккхача наха юкъе дIабоаржабара, къахьегамхойи цар дезалийи унахцIена вахари салоIилгеи вIаштIехьдаккхара яхийта йоагIа уйла тIаяхийтац. Царна лаьрхIа тоъам боллаш пайда эцац культураи салаIареи паркех, стадионех, бассейнех, спортивни-унахцIенон базех. Цхьайолча моттигашка йолаш йола материально-техническ база воча хьале я. Иштта, «Старогрознефть», «Октябрьнефть», «Малгобекнефть» НГДУ, просвещене министерства школашка. Берийкагирхой спортивни школашкара доагтIар хьадехац спортсмений резерваш кийчъяра. Дешара-кхетама болх лохача боарам тIа ба, цо Iалашдац республика сборни командашка нах ахийтара декхараш. Спортсменаш кийчбара, цар говзал айяра, Олимпийски ловзарий резерв кийчъяра тоъам болаш пайда эцац къахьегама управлене дешара заведеней торонех.

Шоай лоIамерча обществай спортивни базаш хьалъяра е еза йоакхо яц профсоюзни организацеша.

Дукха спортивни гIирсаш хьалделга во лел. Ханаш толхаяьй Нохч-ГIалгIай пачхьалкхен университета спортивни комплекс, «Юность» яхача СДЮШС, «Динамо» стадионе, «Кезеной-Ам» греблевой базе залаш хьалъяра ханаш.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакххехьарча Совета массазарча комиссеша тIайицача соцам тIа республика Министрий Советерча физически культураи спортеи комитета (нов. Гайсанов) тIадиллад белгалдаь кхоачамбоацараш дIадоахилга, предприятешка, учрежденешка, дешара заведенешка, нах бахача моттигашка физически культуреи спорти шерагIа йоаржаяра бола спортивни организацей бехктохкам айбелга. Олимпийски резерв кийчъеча опорни пунктайи центральни секцейи болх эффективнегIа хулийтилга Iалашде, спортсменашта юкъера политико-кхетама болх тоабарах бола спортивни организацей кулгалхой бехктохкам айбелга, спортивни гIирсех дикагIеи нийсагIеи пайда эцара лоаттабу тIахьожам чIоагIбелга.

Просвещене министерствана могадаьд дешара-кхетама балха дикалах бола халкъа дешара органий, берий-спортивни школай кулгалхой бехктохкам айбелга.

Унахцlено лораяра министерстваи отделашен белгалде деза физически культура лелаеча наьха унахцIенонна тIахьожам лоаттабара де дезараш. Профтехобразоване управлене чакхдаха деза лакха говзал йола спортсменаш кийчбара хьалаш хургдола гIулакхаш.

Торговле министерстваи Респотребсоюзои Iалашъе еза спортивни организацеша спортивни товараштен инвентараи еш йола заявкаш.

ЛЕНИНГРАД. «Светлана» яхача электронни прибораш еча объединене коллективо ханал хьалха кхоачашъяьй къахьегама овсарле лакхъяра йола пятилетка кхаь шера план.

Предприяте караерзаяьй итташ керда технологически процессаш, механизаци яьй дуккхача цехаштен участкаштен, серийни арахеца йолаяьй 20 гаргга тайпара прибораши изделеши. Бедал, материал кхояра, мамогга дукхагIа балха хаца пайда эцара йоаржаьча социалистически яхье дикка дукха средстваш кхояьй.

СУРТА ТIА: коммунистически къахьегама ударник Алексеева Валентина хьожаш йоал цхьан йоккхача, радиотелевизионни станцешта лаьрхIача генераторни лампай цхаралга.

М. БЛАХИНА сурт. ТАСС фотохроника.

Мишта кхоачашду тIайица декхараш

ТIЕХЬАЮСАШ ХИННАЧАРА ХЬАЛХАЛАТТАРАШТА ЮКЪЕЯХАЙ

ИттлагIча пятилетка хьалхарча цхьан шерен ах шерей хадданза тIехьаюсарашта юкъе яр Нохч - ГIалгIай гIишлошъеча управленена чуйоагIача Грозненски аьшка-бетона конструкцей завода коллектив. Пачхьалкхен план кхоачаш ца ярал совгIа кийчъю продукци а эсала яр, тIайица декхараши потребителий хьашташи кхоачашдацар. Цунца дувзаденна болхлой алапеш лоха дар, цудухьа балхара дIа а бувлаш дIаухар дикагIбола говзанчаш.

ДIахо предприяте коллективо иштта болх бе йиш йоацилга дика кхетадир завода кулгалхоша, общественни организацеша. Хадданза коллектив тIехьаюсаш хилара бахьанаш техкар, гуча а яьха производствана юкъейоалайир пайда ца эцаш хинна керда торонаши кхоачамаши, балха тIа нийслу кхоачамбоацараш дIадахара наькъаш белгалдаьхар. Къахьегама ветеранашца, яхье хьалхалаттарашца дага а баьнна цехашта, сменашта, бригадашта кулгалде оттабир шоай балхах дика кхеташ бола коммунисташ, къахьегама ветеранаш. Пачхьалкхен плани тIайица социалистически декхараши толамца кхоачашдара хIаранена тIалатта бехктохкам айбир. Социалистически яхь кхетамца вIаштIехьа а яьккха цунна кулгалделга цIенхаштта тоадир.

Иштта къахьегам вIаштIехьбаккхарах укх шера республикерча промышленни предприятешта юкъе хадданза хьалхалатташи республикански Сийлен улга тIа йолаши хьайоагIа завода коллектив.

Производства эффективности балха дикали лакх а еш, пятилетка хьалхарча кхаь шерен укх шерен план ханал хьалха кхоачашъяра доккхий декхараш тIайицад аьшка-бетона конструкцей завода болхлоша пятилетка кхоалагIча шера. Мишта кхоачашду цар уж? Доахача къахьегама толамаша къаьгта хьахьокх цар шоаш тIайица декхараш дикка тIеххкоачашдеш хилар.

Пятилетка кхоалагIча шера план ханал хьалха кхоачаш а еш, планал совгIа 175 эзар сома маьха товарни продукци арахеца социалистически декхараш тIайицадар завода коллективо. Нийс бетта план ханал дукха хьалха кхоачаш а яь, цо планагIа лаьрхIачул совгIа ара а хийца, маьхала яьккхай 276 эзар сома маьха товарни продукци. Шера тIайицача декхарех къахьегама овсарле заданел совгIа цхьа процент лакхъе езаш хиннача, нийс бетта планал совгIа из лакхъяьй 8,6 процент. Планал совгIа продукци маьхала яккхарах, арахецача продукцега дIабода мах лохбарах, бедал, электроэнерги, металл, кхыйола материалаш кхоярах пачхьалкхенна заданел совгIа 24 эзар сом пайда баьб нийс бетта. Из хул шера тIайицача декхарех лаьрхIачул 4 эзар сом дукхагIа. ЦхьоалагIча категорех йола продукци алсамъяккхара тIайица хинна декхараш шозза совгIа тIеххкоачашдаьд. Пятилетка кхоалагIча шу чакхдоалача хана ерригача заводе арахецача продукцех цун боарам 11,4 процентага кхачийта безаш хиннача хIанзалехьа 25,3 процентага кхаьчаб из. Продукци тIаккхетийтара шера тIайица хинна декхараш а шозза гаргга тIеххкоачашдаьд завода коллективо дIабахача нийс бетта.

Производства эффективность лакхъяра шерра социалистически яхь йоаржаяьча завода болхлоша тIагIертта къовсам лоаттабу кхомбараи хьурматдараи тIехьа. Шера тIайица социалистически декхараш толамца кхоачаши тIеххкоачаши деш нийс бетта кходаьд 32 тонн условни доагор, 70 эзар киловатт-сахьат электроэнерги, 26 тонн металл, 24 эзар сома маьха бедали материалаши, 1210 гигокалори йовхал, кхыйола материалаш.

Кердача техникагIа пхеннел чухьнахьа йоацаш мероприяти чакхъяккха езаш хиннача, нийс бетта чакхъяьккхай нийс мероприяти, къахьегам Iилман ларда тIа вIаштIехьбаккхара чакхъяккха езаш хиннача 12 мероприятех итт хIанзлехьа чакх а яьккха 4100 сом пайда баьб. Керттерча профессех бола болхлой кийчбара, балха говзал лакхъяра, шоллагIа йола говзалаш караерзаяра шера тIайица декхараш а нийс бетта дикка тIеххкоачашдаьд. Керттерча профессех вола 88 болхло кийчваьв, 104 саго шоай балха говзал лакхъяьй, 253 болхлочо шоллагIа балха говзал караерзаьй.

Завода инженерно-технически болхлоша шера шоай творчески планех чакхдаха деза балхаш нийс бетта толамца чакх а даьха дизза кхоачашдаьд тIайица хинна декхараш. Тишъеннача пхе оборудованена меттел кердаяраш оттаяьй. Нийс бетта хьагул а даь дIаденнад 509 тонн тиша аьшк, из хул тIайицача декхарех лаьрхIачул нийс тонн дукхагIа. Шера тIайицача декхарех керда йиъ технологически процесс производствана юкъейоалае езаш хиннача, хIанзлехьа кхоъ юкъе а йоалаеш 60 эзар сом пайда баьб производствана.

ИттлагIча пятилетка хьалхарча кхаь шера план СССР керда Конституци тIайица шу дузача денга кхоачашъяра доккхий декхараш тIайицадар заводерча пхе бригадо, 50 болхлочо. Уж декхараш а тIеххкоачашдаьд. Укх шера 7 октябрга кхачалехьа пятилетка кхаь шера план толамца кхоачаши тIеххкоачаши ярах рапорт делар предприятерча ворхI бригадои 118 болхлочои.

Заводерча бригадашта юкъе эггара дикагIа толамаш а даьха, социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхай шоллагIча аьшка-бетона цехерча А. И. Кормалева керте латтача арматурщикий комплексни бригадо. Арматурни каркасаш кийчъяра кхаь шера план шин шерен шин беттен кхоачашйир цо. Укх шера цхьоалагIча марта денз пятилетка диъалагIча шера чотах къахьегача цо хIара сменагIа нормаш 140 — 150 процент кхоачашъю. Ер шу чакхдоалача хана диъ шера план толамца кхоачашъергхиларах бIубенна ба бригадера арматурщикаш. ХIара сага лаьрхIача сменагIа 550 килограмм арматура кийчъю укхаза. Заводера ерригa бригадаш хьайицача эггара дикагIа бола толам ба из. Иштта бригадо толамаш дахара керттердар да арматурщикаша хьинар кхо ца деш къахьегар, цар къахьегам кхетамца вIаштIехьбаккхар. Социалистически яхь дика вIаштIехьа а яьккха цунна кулгалделга цIенхаштта тоадаьд. ХIара балха минутах бизза пайда ийбу. Бригадерча арматурщикаша хадданза шоай балха говзал лакх а еш, кердадараш производствана юкъекхухь, яхье хьалхалаттарий опытах шерра пайда ийбу. Шоай новкъосташта хьокхам а телаш къаьстта дика къахьегаш хиларца белгалбаьнна ба укхаза арматурщикаш Н. Е. Юрьев, Т. П. Юрьева, В. Г. Цивинда, А. Н. Дунаева, кхыбараш. Шоаш кийчъю продукци тIехдика мара хилийтац цар.

Иштта дика къа а хьегаш пятилетка кхаь шера план ханал дуккха хьалха кхоачашъяьй Н. И. Плотников, А. В. Еждик, И. Л. Бугаев керте латтача арматурщикий бригадаша. Цу бригадашкарча болхлоех хIаране сменагIа 470 килограмм арматура кийчъю. Формовщикий бригадашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхар С. Попова, В. И. Демичева кулгалдеча бригадаша. Ши бутт совгIа ха я цар кхаь шера план кхоачаш а яь, тIадоагIача шера календарагIа къахьега. Биъ бутт бизаб П. Сиденкови И. Шапунови керте латача столярий бригадаша пятилетка кхаь шера план кхоачашъяь.

Иштта хьинаре къахьегаш дукха бригадаш я заводе.

Завода коллективо доаха къахьегама толамаш дуккха дикагIа хила йиш яр, нагахьа санна цун балха тIа цIенхашттара кхоачамбоацараш ца нийслоре. Укх шера тIайицача декхарех лоархIамера пункташ я цо кхоачаш ца еш. Халкъа эша товараш арахецара тIайица декхараш кхоачашдеш дац. Шера кийч а яь производствана юкъеяхьа езаш яр пачхьалкхенна 20 эзар сом пайда бергбола 32 рационализаторски предложени, хIаьта нийс бетта кийч а яь производствана юкъейихьар ялх рационализаторски предложени мара яц. Къахьегама овсарле лакхъяра йола творчески планаш хила езаш вар заводера 541 болхло. Уж декхараш кхоачашдеш дац. Кхыметтел творчески планаш яхача деша маIан а довзаш бац заводера дукха болхлой. Шера керте шин тамагIа а долаш продукци кийчъеш пхи болхло хилийта декхараш тIайицадар завода коллективо. ХIанзалца хьа царех цхьаккха а кийчваьвац. ТIайицача декхарех пачхьалкхенна шера 30 эзар сом пайда беш йола керда механизированни линин производствана юкъе а йоалаяь болх бе йолаялийта езаш яр. Из хIанзалца болх бе а йолаеннац е укх шера йолалургъя аьнна хIама а дац. Халкъа эшача товарий цхьа тайпа кара а дерзадаь арахеца доладара ше денна дош а кхоачашдаьдац цо.

Уж а кхыдола а кхоачамбоацараш чIоагIа Iаткъаш да производства эффективности балха дикали лакхъяра. Уж кхоачамбоацараш дIадахара сихха оарцагIа а баьнна, кхы тIа а шоай коллектива болх тоабе, из боагIача боарамагIа дIагIоргболаш гIулакх де декхарийла ба предприяте кулгалхой, общественни организацеш, берригa болхлой. Цар массане юкъарча низаца дулургдолаш хIама да из, хIаьта цу гIулакха мел эша хьалаш укхаза долаш а да. ТIаккха цар вIаштIехьдаргда пятилетка хьалхарча шин шера шоашта тIадиса пачхьалкхен декхар 1680 эзар сом пятилетка тIеххьарча кхаь шера юхаметтаоттадара денна дош дизза кхоачашде. Цох укх шера юхаметтаоттаде дезаш хиннар а хIанзалца оттаданза да. Укх юкъейисача лоацача хана шоай торонех бизза пайда а эцаш низ юхаметтаоттадар завода берригача болхлой юкъара, сийлен, кхоачашданза дардоаца декхар да.

Б. КОСТОЕВ.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

ЧЕХОСЛОВАКИ. Ер сурт даьккхад Мартын яхача городерча еза-йоккха машинаш еча, дукха ха йоацаш керда ЛКТ-120 яха трелевочни тракторaш арахеца йолаяьча завода цехе. Цу предприяте продукци — хьу кийчъеча эшаш йола техника — дуккха дIаухийт вежарашха долча мехкашка — социалистически экономически интеграце гIолларча ЧССР партнерашка.

ЧТК—ТАСС сурт.

Халкъаша дIадех: соцае нейтронни Iоажал!

Нейтронни герза «керттера компоненташ» арахеца йолае аьнна США правительствас яьча решене дерригача дунен тIара нах эгIазбигаб. Халкъаша дIадех американски милитаристаш соцабар, нейтронни Iоажалах болча кхерамах адамле кIалхаръяккхар.

●

ВАШИНГТОН. «Эггара къизагIа а кхерамегIа а долча, нейтронни бомба санна долча герза моттиг хилийта йиш яц лаьттан тIа», — аьннад «Кхалнах, къовсам лоаттабе машара тIехьа» яхача общественни организаце сопредседательница Эдит Лауба. Нейтронни герза «керттера компоненташ» арахеца йолае аьнна яьча решене, белгалдаьккхад цо, адамле ядерни Iоажала доазон тIа кхоачаяр кхерам ба, аьнна.

КIайча цIен цу акцех «харцахьа а дог дуллийташ а хIама да из» аьннад «Дерригача дунен тIарча машара тIехьара къовсамхой» яхача общественни организаце президента Р. Барнета. «Керда лостам» яхача общественни организаце исполнительни директора С. Гатлиба белгалдаьккхад, дунен тIа мел вола хIамах сакхеташ вола саг духьал волаш болча кердача тIема бола кхерам совбоах нейтронни герз хьаде доладаро, аьнна.

«Стратегически герз хьаделга юхатоха гIерт яхаш США правительства дувцачунца вIалла тарлуш бац из къизен кхерамен гIа», аьннад КIайча цIен решенех вовзаш волча американски Iилмахочо Бриджпортски университета философе факультета декана Г. Парсонса.

●

НЬЮ-ЙОРК. ООН юкъерча наха чIоагIа харцахьа лоархI США правительства решени. Из вIалла тарлуш яц герз Iоаделга юхатоха гIерташ Къамий ВIашагIкхийттача Организаце леладеращца, масала, цу вахара лоархIамегIа долча даькъе хоадам боллаш дола де доагIар халкъаш де гIертилга дизза дIа а хьокхаш герз дIадаккхара ООН Генеральни Ассамблея лаьрхIача сессе яьча решенища, аьннад ГДР викала Г. Гердера.

«Тха позици къаьгга йовзаш я, — аьннад ООН Генеральни Ассамблея Хьалхарча комитета председатела (политически дешаштеи кхерамзлен дешаштеи волчо) Финлянде викала И. Пастинена. — Тхо духьал да нейтронни бомбана».

Ерригача пачхьалкхенаша ядерни яраша а ядерни йоацараша а, йоккхий яраша а зIамига яраша а, дегIаьхкараша а дегIайоагIараша а, аьннад Афганистана викала А. Джалили, шоай низаш вIашагIтоха деза ядерни герз, нейтронни бомба санна йола нах хIалакбеш йола средстваш Iоаелга цIендаь дIадоаккхаргдолаш.

●

ГААГА. Малхбузен Европе дIанийсдаь долча ядерни герза цхьайолча системашта нейтронни ядерни боеголовкашца уж кийчъе йиш хургйолаш модернизаци е аьнна ВIашагIкхийттача Штатана яьча решенех ше кхерам хилар официально дIахайтад Голланде правительства. Кхыча мехкашцарча гIулакхий министра залвлене тIа йоах: «Министрий кабинет сагота я США правительства нейтронни бомба оалаш йолчун компоненташ хьае йолаяниза яргйоацаш ларxIара хьакъехьа баьча хоама».

Нидерландий парламенто тIайицай США президента решени новкъа хилар хьахьокхаш йола резолюци.

●

ЛОНДОН. Американски администраце решене тоалургдоацаш харцахьдаккхар кхерам ба адамлено герз Iоаделга соцадайтарга дог доахаш мел дар, аьннад ядерни герз дIадаккхара тIехьарча английски болама организационни дешашта волча секретара Д. Риса. ХIанз укх сахьате Малхбузехьарча Европерча США арсеналашка, масала, Британски гIайренашка гулъяь я 7 эзар ядерни боеголовкаш. Цхьаккха хIаманца бехказло йолаш дац цул совгIа къизагIа йола нейтронни бомба хьае гIертилга. Английски машара тIехьа бараша тIахьех Англе правительство нейтронни герз хьадара духьала яла яхаш, белгалдаьккхар цо.

КIайча цIено леладеча гIулакхаша атомни тIом хилара бола кхерам совбоах, белгалдаьд Великобритане премьер - министрга яздаьча письмо тIа лейбористски парте къаман исполкома председатела Ф. Оллаука.

●

ПАРИЖ. Нейтронни бомба санна дола кхераме герз халкъашта качдолла гIерташ США леладечо дерригача дунен тIарча машара кхерам тувс, белгалдаьккхад Къаман машара совета секретариата члена Мишель Ланжиньона. Францера машар хьаллоацараш чIоагIа духьал ба къизача нейтронни герза «керттера компоненташ» арахеца йолае аьнна США правительства яьча решенена.

●

ДЕЛИ. Вашингтона гIулакхашта эгIазбаха ба индийцаш, аьлар гIорваьннача общественни деятела, машареи солидарностеи Ерригиндийски организаце кулгалхоех цхьанне Бэрен Рэй. США сихду герз Iоаделга, исторена цIаккха довзаш хинна доаца кхераме герз арахецара бола никъ хьабелл. Халкъаша цIаккха гешт дергдац царна из адамлена духьалара доккха зулам бахьан долаш.

●

БЕРН. Вашингтона авантюристски наькъа, йоах Швейцарски машара боламо мехка общественностага даьча кхайкарал тIа, машар безаш вола саг духьал ца воалаш виса йиш яц. Кхы а чIоагIагIа айбе беза герз Iоаделга соцадайтара тIехьара, герз дIадаккхара тIехьара, Iалаьмате сиха нейтронни герз соцадайтара тIехьара, халкъий машарера кхоане бахьан долаш лоаттабу къовсам.

(ТАСС, 20 октябрь).

Патриотизм хила йиш яц нах къаьстта къона гражданаш, шоай город, юрт, предприяти, стройка, колхоз, Даьхен еза реликвеш езаш хьал ца кхебича. КIоаргга кхетаьча цу уйлано къахьегаме сага дог чIоагIа ураоттаду, из нравственно вокхий ву, цун гIулакхаш эздий хулийт, Даьхенцарча кхоачамлургбоацача безамца цун дог хьалдуз. Ер да масалех цаI — волгоградски лаьтта гойта денал, Дерригача дуненна йовзаш йола город тIом чакхбаьнначул тIехьагIа ерригa еха уллар, доазол дехьарча дуккхачар «еппарг» лерхIар из. Бакъда, город дукха ха яллалехьа дийнъелар, хьалъайелар, мехка эггара хозагIчарех цаI а хинна дIаэттар! ХIаьта из даьр доазув доацаш Даьхе езаш бола нах бар. Ленински парти кхайка Волгограде город юхаметтаоттае баьхкар бIаьш энтузиасташ. Заводаш - гиганташ, нах баха кварталаш, спортивни гIирсаш, дIаяхача турпала хана памятникаш — из дерригa а лоацача юкъа хьалдир советски патриоти дошо кулгаша. Цунца да советски патриотизма доккхагIдола маIан.

Патриотически кхетам балара башха-дика школа я социалистически яхь, коммунистически хьисапе къахьегара болам. Къахьегама уж формаш я коллективизма, шин новкъостий гIулакхех бехктохкаме ше хетара уйла хьалкхеяра сага чIоагIа влиянии ераш, саг идейнии нравственнии чIоагIвара хоалуш воздействи ераш. Яхьо гIо ду цунна производства бокъонца вола да хила, къахьегаме турпалал хьакхолл, къахьегама яхьа керда формаш, инициатива вахаре йоалаю, сакхетам чIоагI а бу, дегIа а кхувл. Сакхетаме къахьегарца хьагу советски къахьегамхой идейнии патриотическии хьалкхийна, коммунизма идеалех уж чIоагIа тешаш хилар.

Москве, Ленинграде, Иванове, кхыча городашка хьакхеллай хьалхарча пятилеткай турпалий карара кара тела байракхаш бахьан лелаю яхь, къахьегама ветеранаша кагирхой бригадашта кулгалдеш бола хьехамчий болам, къахьегама династей слеташ, кхы а дукха керда патриотически традицеш. Цу дерригне а кагирхошта гIо ду шоай вахара опыта гом шербе, вай мехка даьр, партеи халкъои итт шерашка лоаттабаьча къовсамах хьинхиннар дикагIа кхетаде а цун мах бе а.

Советски патриотизм хила йиш яц интернационализм йоацаш. Нагахьа санна буржуа патриотизм, ма-дарра аьлча, национализм, интернационализмацара гоамал яле, патриотизма керда социалистически тайпа шин лостамагIа интернационализмаца тарлуш я. Новкъоста Л. И. Брежнева аьннад: «Хетаргахьа даьйн дань даьйн лаьтта, наьна литература, шин мотт, шин традицеши обычеши боврrбоацача безамца ца езаш, уж хьамсара ца лоархIаш саг хургвац. Бакъда социалистически общество из уйла—патриотизма уйла къаман доазонел арайоал, кердача чулоацамца хьалъюз. Вай дерригаш а, моллагIча республике дахе а, — советски патриоташ, цхьан социалистически Даьхен бераш да».

Социализми коммунизми хьалъеча шерашка СССР-е хьахиннай наьха керда исторически общность — советски халкъ. Из хьахиннад производства средстваштa общественни доалахье хилара, экономически, социально-политически, культурни вахар цаI хилар, марксизма-ленинизма идеологе, болхлой класса хьаштийн коммунистически идеалийн ларда тIа. Советски халкъ шин мехка доазув доацаш мутIахьа хилар, парте гIулакха тешаме хилар — из я а я советски патриотизм, цун лахкехьара форма, дикалга диллача керда тайпа.

Ховш ма-хиллара, цхьана къахьегаш, социализм бахьан къовсам лоаттабеш, из лораеш тIемаш деш хьахиннай классаштеи социальни группаштеи, къамаштеи народносташтеи юкъера керда гармоничии отношенеш — доттагIалеи вIаши цхьана гIулакхаш лелададеи отношенеш. Иштта советски патриотизм органически дIакхийттай социалистически интернационализмах, Даьхенцара безам айхха бувзабеннаб вай халкъий доттагIалеи вошалеи уйлаща, цар къаман традицеши юкъара хьашташи цхьан ханна хьа а гойташ.

В. И. Ленина дIадийхад къахьегамхой массазза а лергIа а интернационализма уйлаца хьалкхебелга. Цо тIахьийхад «шин къаман уйла яь ца Iеш, цун хьаштел лакхагIа массане хьашташ, цар массане а юкъара паргIатон цхьатарра йола бокъон увттае» (ПСС, т. 30, оагI. 44—45). КПСС карагIдаьннад дукха боацача большевиктий идеал хинна интернационализм дерригача къамийн народностийн миллионаш бола советски нах чIоагIа тешеи леладеча гIулакхий боарами хинна дIаоттае. Патриотизми интернационализми дегIа а ух чIоагI а лу дерригача советски халкъий доттагIленца, вежарашха вIаши цхьана гIулакхаш леладарца, вIаши гIо дарца, халонаш эшаеш дакъа лацарца.

Дерригдунен историена цIаккха а яйнац вай вежарашха йолча союзе хадданза гучаювлаш йола итташ долча къамаштеи народносташтеи юкъе лелача гIулакхий санна йола хьаштийн де лерхIарийн, лоIамеи чакхдоахачуни яр санна йола цаIал, из санна йола духовни гаргалол, тешам, вIаши еш йола йоакхо.

Социалистически строя хьисапах шийх кIоаргга йоал капиталистически Iазапаш колониальни дукъана духьала кхыча мехкий къахьегамхоша лоаттабеча къовсамцара вежарашха йола солидарность. Дунен социалистически система хьахиларца сага шин Даьхенцара безам ерригача социалистически содружества хьаштаща тарлуш ба.

Советий Мехка гражданин белгалвоалаш йола патриотически интернациональни уйла, коммунистически тешами практически гIулакхаши кIоаргаIа доахкаш хIара советски саг хьалкхевар — берригача идеологически балха бехктохкаме декхар. Парте массазза а йоакхо ю цаI йолча социалистически Даьхен, керда общество хьалъеча сийлахь-доккхача интернациональни эскара гражданаш хилара наьха уйла чIоагIъяра.

В. АЛЕКСЕЕВ, экономически Iилмай кандидат.

Калейдоскоп

ЮНЕСКОС ЛОРАЮ

Югославе къулбехьарча Призрен яхача городе мехка масса миIнгера а доазол дехьара а хьаьший ух. Из гIорьяннай ший говзанчашца — бос болча металлех филиграни изделеш еча, чеканка еча, дахча догача, кIувсаш деча мастерашца. Амма уж доацаш кхы хIамаш а да унхаза туристаш тIаувзаш. Дуккхача бIаьшеренашца лоархIам болаш да города истори. XII — XIV бIаь - бIаьшеренашка сербски пачхьий резиденци хиннай из, юкъерча бIаьшеренашка — лоархIаме торгови центр. Цу ханех дуккха дувца йиш йолаш да архитектурни памятникаш—къаьна киназаши монастыраши.

Дукха ха йоацаш ЮНЕСКО-с шийна дIатIайицад Призрен лораелга. Гаргтарча хана дунен халкъашта юкъерча организаце финансови а технически а гIо дергда укхазарча къаьнарча памятникашта реставраци еча.

ЦХЬАННАХЬА ЦА ВАХАРА ЙОЛА ПУТЕВКА

Лакхара дешара заведени яккхарах долча дипломах вахарера путевка лоархIаш да. Цхьабакъда Малхбузехьара университеташ йоахарий дукхагIча даькъе ишта ала йиш яц. Франце, масала, дипломаш долаш барех кхоалагIа дакъа специальностех болх ца корабоагIаш ба, хIаьта 1981 шу тIакхоачаш цу мехка 16 эзар саг гаргга «ца эшаш бола» студентий гIандаш тIара гIайтта инженераш, архитектораш хила мегаш да. США дийша боалараш шозза дукхагIа ба, царга шоай знанеех пайда эца йиш хулийтаргйолча моттигел. Геттара чIоагIа Iаткъ цу тайпара дола хьалаш кхалнаха: дипломаш долча кхалнаха юкъе США диазза лакхагIа я балхазал маIача наха юкъерчул.

КОМПЬЮТЕРАШ-РЕСТАВРАТОРАШ

ДIахо деш латт индонезийски культура уникальни памятника — Боробудур яхача буддийски храма реставраци яра балхаш. БархIлагIча бIаьшере явански правителий мукъагIа хьалдаьча храма цхьа дакъа геттара кхераме арахьсетад, (саттара угол 11 градусага кхоач). ЮНЕСКО патронажагIа къаьнара памятник ца харцйитара деча балхашта юкъе дакъа лоацаш 600 совгIа саг ва. Из болх беча специалисташта гIо ду компьютераша: бегаш бац искуссни догамашца хозьяь 300 эзар совгIа йола кхерий Iоакъий цIенъярц шоаш хьалха лаьттача моттигашка юха дIа а оттаь чIоагIъяри. Iилмахоша лерхIачоах Боробудура реставраци яра балхаш 1980 шу тIакхоачаш чакхдоалалургда.

(АПН).

СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ МЕХКАШКАРА ХОАМАШ

ХАНАЛ ШУ ХЬАЛХА

Карара семилетка чакхйоалаш (1978 — 1984 шераш) машин-наькъашка гIолла дIа-юха кхухьача мовхьий боарам 1,7-зза ал-самбала безаш ба халкъа Корее. Цунца дувзаденна боккха тер-кам тIабохийт машин-наькъа транспорт де-гIайоалаяран цунна модернизаци яран. ТIеххьарча шерашка халкъа боахама из да-къа дегIадоаладара еш йола ассигнованеш 1,5-зза дегIаяьхнай.

Болата магистралий дикка доккхача дакъа электрификаци яьй. Дукха ха йоаццаш эггара хьалхара электропоезд яхар 140 километр болча Кильчу — Хесан яхача линегIа. Гlишлонхоша билла а баьккха дIа-белар из йиллача ханал шу хьалха. Цо торо хулийтаргья эзараш тоннаш доагор кходаь ца Iеш, мовхьаш дIа-юха кхахьара боарам шозза алсамбаккха а. 1984 шу чакхдалалехьа КНДР электрификаци ергья кхы а 1600 километр машиннаькъашта.

ЛЕЛАЮ «АСТРА»

«Астра-71» Болгарски Iалмай академе технически кибернетика Институте кийчъяь (БАН) карьерашка автотранспорт лелаю электронни система я. Цунах пайда эц, масала, «Медет» яхача горно - обогатительни комбинате, цун патент ийцад СССР, США, Канада. Ишта дувц цунах «Медет» яхача комбината директора производственно - технически дешашта волча заместителa Дяко Дякова:

— Цу системо гIо даьд шахташ ца йоахаш руда даккхара лоархIамегIарча проблемех паI йола транспортни проблема къоасталра. Цо торо хулийт транспорт сецапа латтийта, техника, болхлой низ кхобе, лоацца аьлча, къахьегама овсарле лакхъе. «Астро» ишта — хIаьта из эггара лоархIамегIа а да — тIахьожам лоаттабу хьадоаккхача руда дикала.

«Астра-71» хьаяь коллектив хIанз цу система шоллагIа ноахал кийчдара балхаш деш я.

— «Астра-78» йоах керда система кийчъяра балхашта кулгалдеш волча БАН технически кибернетика института директора Николай Наплатонова, — тешамегIа я, укхаза боккхагIа баьб тIахьожам тIалаттача параметрий боарам, лакхъяьй система гибкости балха сухали. Цунна могаргда цхьайола цIена управленчески функцеш кхоачаше а, масала, оперативни планировани е. Цу дерригне а цун экономически эффективность лакхъе еза.

София-пресс.

«КIАЙЧА КХАЧАН» КОНВЕЙЕР

Шурен шурий изделеши керттерча кхачан продуктех цаI лархIал совгIа, чIоаггIа сий деш а я монгольски халкъо. «Цаган иде» перевод йича «кIай кхача», — традиционни монгольски хьаьша шу, хьаша лоархIаш хилара белгало.

Эзараши эзараши болча наха хIара денна дIахец из уланбаторски шурий заводо. Тайп - тайпара я цо арахецача продукце ассортимент: шура, кефир, кIолд, морожени, налха, тIоа, вахча, «бяслаг» — монгольски нахча, «арул» — йокъаяь кIолд, «урум» — тIо санна йола къаман шурий изделеш. Дукха ха йоаццаш болх бе йолаялийтай дийнахьен буси 20 тонн арахецаш йола екъача шурий цех. Гучадийннад полистиролови пелингашкара тIоа, каьхата пакеташкара пастеризованни шура санна дола кердадараш. Керда технологи йизза караерзаяьй болхлоша, конвейер нийсача ритмах болх беш я.

(АПН).

Города Фрунзе 100 шу дизарга

Маьлха Киргизстана столица дезду ше хьахиннача дийнахьа денз бIаь шу дизар.

Таханара Фрунзе — Киргизстана йоккха промышленни, Iилман, культурни центр я цига вахаш ах миллион совгIа саг а волаш.

Республика столица промышленни предприятеша хьаю бIаь совгIа тайпара продукци. Город Фрунзе экспортагIа дIаухийт чоалхане машинаши прибораши.

ХIанз массане дешара юкъерча школашка, юкъерча специальнни лакхерчеи дешара заведенешка дешаш 130 эзар совгIа саг ва Фрунзе.

Республика столице болх беш я Киргизки ССР Iилмай Академи, библиотекаш, клубаш, кинотеатраш, долаш да диъ театр, филармони, «Киргизфильм» яха киностуди. Боккха культурно-сердалон болх бу бахача наха юкъе музеяша. Фрунзе арадувл 18,2 миллион экземпляр тираж 46 журнал, тIехь-тIехьагIа йоккхагIа хулаш йоагIа газетий тиражаш.

Киргизски Советски Социалистически Республика тоалляр, цуя экономика, культура чIоагтIа дегIаяр айхха дувзаденна да столица — город Фрунзе — дегIаярца.

Киргизе столица баьццарча паркашеи бешамашеи къайлаьккхай. Бульварашка, скверашка, бос лепаш я бIаьш фонтанаш.

СУРТА ТIА: «Айчурек» яхача Центральни универмага юхера фонтан.

«Фрунзегорпроект» яхача института болхлоша кийчъю кердача цIеной, микрорайоний проекташ. Уж чакхъяьхача город кхы а хозагIен сапаргIатагIен хургья.

СУРТА ТIА: кердача микрорайона макета юхе.

В. КОРОТАЕВА сурташ.
ТАСС фотохроника.

Кердадараш, событеш, факташ

«ДИКА ДОТТАГIА УЛАН-БАТОР»

«Московский рабочий» яхача издательства арахец вежарашка йолча социалистически паччахьалкхений столицашта, цар Москвацарча доттагIалан цхьана леладеча гIулакхаштеи, цар экономически, Iилман даькъе, культурно дегIаахара хетадаьча сборникий сери.

Цу серена юкъера «Моаршал да хьога, Варшава!» яха хьалхара сборник арадаьлар 1976 шера. Цун лаккха мах бир шин мехкарча книжкаш дешараша. «Паньствове выдавництво наукове» яхача издательства польски меттала арахийцар из. Шийн аргIана польски издательства кийчдаьд Москвах дола книжка, из арахецаргда укх шера «Московский рабочий».

ДIадахача шера Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дузаш «Московский рабочий» яхача издательства арахийцар Москвахи Будапештахи йолча советски а венгерски а писателий очеркехи дувцарехи латта «Кулгаш лувцар» яха книжка.

ХIанз сихха кийчдеш да Монгольски Халкъа Республиках дола сборник. «Дика доттагIа Улан-Батор» яхаш хургда керда книжка. Сборника тIа пайда эца лерхI СССР-ен МНР-аи гIорбаьначa тIема начальникий боккхийча политически деятелий, советски монгольски писателий хиинарехи дагадоагIарехи долча йоазонех. Вай столицай доттагIалах, шин мехка вежарий цхьоагIонах дувцаргда литераторашa, Iилмахоша, студенташа, искусства болхлоша. Сборника юкъе дакъа лацийта лерхI 50—60 авторага. Книжка тIа хургья шерра иллюстративни материал — 150-нега кхоачаш фотографи, репродукцеш, картинаш, сурташ.

Яков МАКАРЕНКО.
(АПН).

КОМСОМОЛА ЦIЕЙНА ХЕТАЯЬ

Чакхъяьннай Нохч-ГIалгIай АССР культура министерстван, халкъа кхоллама республикански цIенои, Нохч-ГIалгIай республика хоровой обществаи ВЛКСМ 60 шу дизара хетаяь хинна художественни самодеятельноста фестиваль. «Сийле хийла хьа, комсомол!» яхача девизаца дIайихьар из фестиваль. Цига дакъа лоацаш яр юртарча клубийи культура цIени бIарчча коллективаши цхьаццабола исполнителаши.

Хьожаш багIачар боккхача безамца тIаийцар художественни самодеятельноста Ерригсоюзни фестивала лауреата — Наьсарерча района культура цIен халхара халкъа ансамбль. Хозеи дикеи яр Ачхой-Мартанерча «Фортанга» яхача вокально-инструментальни ансамбла комсомолий иллех оттаяь программа. Iалаьмате сакъердалуш хилар зрителаш художественни самодеятельноста Ерригсоюзни фествивала лауреата, Советски районерча «Башлам» яхача халхара халкъа ансамбла программагеи Итум-Калерча иллиалархой группагеи хьожаши ладувгIаши. Цар дир вайнаьха хьалхарчеи хIанзарчеи заман халхараш, даьхар хIанзара а къаьнара а иллеш. Массаза мо, безамца тIаийцар Грозненски районерча Петропавловская яхача станицера халкъа инструментий оркестри, Первомайскера мехкарий вокальни группеи. Пригородное яхача юртара халхара коллективи.

Сакъердамеи дикеи яр Шалински РДК маIача наьха вокальни группаи, халкъа инструментальни оркестреи, Урус-Мартанерча Алхан-Юртара вокальни группаи выступленеш.

Художественни самодеятельноста фестивале дика гучадаьлар республикерча халкъа художественни самодеятельноста кхоллама говзали цуи идейно-художественни боарами лакхъенналгеи товенналгеи, къахьегамхой культураца дувзаденна хьашташ кхоачашдара цар дикка толамаш доахалга.

Фестивале дикагIа толамаш даьха коллективаши доакъашхойи хургба ВЛКСМ 60 шу дизара цIейна хетадаьча концерте дакъа лоацаш.

Б. САМСОНОВ.

ПАЙДАНЕ ВIАШАГIКХЕТАР

Дукха ха йоаццаш чакхъяьлар НГIАССР культура министерства гулъяь хинна юрташкарча клубий директорий курсаш.

ЛадийгIараша Iомайир марксистско-ленински теореи КПСС XXV съезда решенешка хьежжа парте чакхйоахача политикаи актуальни проблемаш, КПСС ЦК июльски (1978 ш.) Пленума материалаш, СССР арахьарча политикаи дунен халкъашта юкъерча арене лоаттабеча идеологически къовсамеи актуальни дешаш.

ЧIоагтIа уйла тIаяхийтар парте экономически стратеги Х-ча пятилетка керттера декхараши Iомадара, Нохч-ГIалгIайчен экономикеи культуреи дегIайоалаяра перспективашта, СССР, РСФСР, Нохч-ГIалгIай АССР керда Конституцеш Iомаяра.

Курсашка лекцеш йийшар къахьегамхошта коммунистически кхетам балара даькъерча культучреждеией лоархIамеи декхарийи хьакъехьа, советски искусстваи литератураи наькъий хьакъехьа. ЧIоагтIа уйла тIайохийташ йийцар «ЗIамига лаьттеи» «Юхадийндаларгеи» яха Леонид Ильич Брежнева произведенеш.

Юрташкарча клубий директорий дешара юкъмоттигера дешаш дар партеи правительстваи решенешта пропаганда елга, художественни самодеятельность дегIайоалаелга, кагирхоша салаIара сайренаш, юрта боахаме хьалхалаттараща а къахьегамеи тIемеи ветеранашца а вIашагIкхетилга вIаштIехьдаккхара даькъе Iоаьча опыта пропаганда елга.

ЛадувгIа баьхкараша халкъа творчества цIено политически занятеш йир юрташкарча къахьегамхоша салоIаргдола гIулакх, массовикийи затейникийи болх вIаштIехьбаккхара хетаяь.

Клубий директораш филармоне дикагIа долча концерташка, краеведенеи изобразительни искусствайи музеяшка, кинотеатрашка хилар, Грозне дикагIа йолча художественни самодеятельноста коллективашка хьоашалгIа баха хилар.

Лекцеш ешаши занятеш еши бар институтий Iилман болхлой, республика культура министерства бехктокхаме болхлой.

С. СЕМЕНОВ.

ГIУЛАКХА ТЕШАМЕ

Библиотека — книжкаш хьателеи уж дIаяздуи моттиг хинна Iац. Червленнера библиотека — книжкаш дешарий, клуб, хьалхалаттарий опыта пропаганда ю, социалистически яхье хьалхабаьннарех, дикагIа йолча коллективаех лаьца дувца моттиг я.

Библиотеке да 21,2 эзар тайп-тайпара общественно-политически, атеистически, юртбоахама, художественни, кхыдала дукха книжкаш. Библиотека болхлоша наха дикка пайда луш леладу из доккха рузкъа, безамца лелабу шоай болх.

Библиотечни гIулакха 21 шу дIаденнад коммуниста Лойко Марияс, царех 18 шу Червленнерча библиотекана. Библиотека заведующи я Абдурашидова Алла. Книжкашца цо болх бу а даьннад 16 шу. Наьха культураца дувзаденна хьашташ дика кхоачашдарца, хIара сагага книжка дIакхачийта гIерташ къахьегаш хиларца беза а беза, лархIа а лоархI уж станичникаша.

Станицерча партийни, комсомольски, профсоюзни организацешца бувзаш лелабу цар шоай болх. Цудухьа библиотека балха юкъе дукха да кердеи сакъердамеи гIулакхаш. Укхаза я «Юрта боахама специалисташта эшаш дола книжкаш» яха картотека. Цига да агрономиях, экономиках, юрта, боахама механизацехи электрификацехи дола а кхы тайпа а дукха книжкаш. Цу гIулакхо специалисташта доккха новкъостал ду. Кхы цхьаькха а башхадика кийчъяь картотека я укхаза. Моттигерча «Червленский» колхозеи, «Бурунный» комсаш лелаеча совхозеи, промышленни предприятийн экономически профилех лаьца я из. Цу картотеко дикка новкъостал ду библиотечни литература комплектаци е. Книжкаш дешарашта производственни профилах лаьца картотека а я укхаза. Библиотекараштa дика хов станице масса специалист ва: доахан леладераш, хьехархой, унахцIено лораяра болхлой, заочни дешара студенташ, кхыбола специалисташ. Производственни профилах вIашагIъелла 26 группа я библиотеке.

Доккха гIо - новкъостал ду библиотека болхлоша заочно дешаш болча студенташта. Массаза а кийчдаь латт царна эшаш дола книжкаш, нагахьа санна дешара эшаш йола пособеш шоашка ца хуле республикански библиотекера хьаяздий Iалашъю цар. Из тайпа гIо ду заочникашта жа Iуна Ямалов Мавлгона, болхлошта Самсонкин Анатоленеи Городнов Валеренеи, экономиста Казацкая Антониннана. Укхаза кийч а я, каст-каста кердайоахаш я комсаш лелаерашта, доахан леладерашта, механизаторашта йола тематически выставкаш а.

Библиотекараш Абдурашидован Лойкон массаза а библиотеке Iохайша багIац. Каст-каста хул уж фермашка, жа Iуй бригадашка, комсаш лелаераш, механизатораш болча. Цига цар дIакхухь дIа-са лела библиотека, цIеча уголокашка кийчъю гойтара агитаци, арахец къахьегама листокаш, молнеш, кхоачашду царна эшаш дола кхыдола гIулакхаш.

Дикка къахьийгар цар колхозхошта а кхыча къахьегамхошта а СССР, РСФСР НГIАССР кердача Конституцеех, КПСС ЦК июльски (1978 ш.) Пленума решенеех лаьца беседаш еш, лекцеш ешаш.

Червленнашта дукха еза шоай библиотека, каст-каста ух уж цига книжкаш эцаш. Укх шера хIара саго, кхин а ду лаьрхIа, 20 книжка а дийшад. Раьоне дикагIа ю библиотека.

Е. ФАРНИЕВА.

Москве. Крылатске хьалхь яьннай эггара хьалхара олимпийски объект — шоссейни велосипедаш хехкара бола гобаьккха билла нинъ.

Ленина орден лелаеча № 802 йолча гIишлон управлене трест «Центродорстрой» оттаьча ханал пхийтта бутт хьалха чакхбаьккхаб из болх. ТIаийца доккхагIа дола декхараш — СССР кердача Конституце шу дизарга никъ билла баккхар — кхоачашдаьд

13,6 километр бIаьхеи 7 метр шереи болча новкъа гIоргтъя олимпийций шоссейни велосипедистий группа. Укхаза ишта хьатIадоагIача аьхки яхьаш лоаттаеш хургба СССР халкъий Спартакиада доакъашхой.

Эггара хьалха олимпийски гома тIа гIолла болабелар «Динамо» общества столични велосипедисташ.

Берригача спортсменашта хетар да: «Из никъ хала ба, бакъда сакъердаме ба. Укхаза долаш да хIара спортсмено шийн говзал дIахьокхара мел эша хьалаш».

СУРТА ТIА: кердача наькъа гома тIа. ТIехьашкахьа гуш я олимпийски велотрек.

О. ИВАНОВАЙ,
А. ЯКОВЛЕВАИ сурт.
ТАСС фотохроника.

ХАЛХАРА ГОВЗАЛ

Укх деношка Москвера Грозне юхакхаьчай профтехобразоване республикански управлене «Нийсархо» яха ансамбль. Центральни телевидене йийха яхача ансамбло дакъа лаьцар 28 октябре 21 сахьати 30 минути яьлча хургйола «Дикача наькъ тIа хилда» яха телепередача дIаяззъеча.

Ансамбло телепередаче дIахьекхар шийн керда номераш — советски Нохч-ГIалгIайчен къамий керттера обрядаши обычеши гойташ дола «Саг йоалаяр» яха къаман халхар, «Мангалхой» яха вайнаьха вахарера йоккха хореографически композици, «Лоаман легенда» яха нохч-гIалгIай кагирхой халхар.

Массехк ди хьалхагIа геттара дика выступленеш йир ансамбло СССР мехкдаьтта промышленноста Министерства гулъяьча конференце Советски Союза массе миIингера баьхкача къонача специалисташта - мехкдаьтташта хьалхашка.

ЧIоагтIа раьза хиле гулбеннараша тIоараш а детташ тIаэц къона артисташ массе метте. Халхархой цIенача дег тIара, чIоагтIа безам тIабаха хиларо, ерригаш а хIана яц аьнна йола номераш къаман кеп йолаш хиларо массане а дегаш гIоздоах.

Массехк ди даьннача гIолла шоай говзал бIаргайтаргья ансамбло республика ПТУ-шкарча шийн новкъосташта. Къилбаседа Кавказа халкъий дукха халхараш да цун репертуараца.

Цу коллективо доахача толамех, къаман куци кепи цун хиларах доккха дакъа доал ансамбла художественни кулгалхочун, Нохч-ГIалгIай АССР искусствай заслуженни деятела Ибрагимов Русланеи керттерча балетмейстера, Нохч - ГIалгIай АССР заслуженни артиста Януркаев Сайд-Эминеи.

Ансамблаца 100 совгIа оркестрант ва. ВЛКСМ 60 шу дизареи Сийлахь - боккхача Октябра 61 шу дизареи денош дездеча выступленеш яра шоай ма-даггара кийчлуш я хIанз духовой оркестри фиттанчий оркестри.

С. БРОДСКИЙ.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

24 ОКТЯБРЬ

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.35. — Iуйранара гимнастика.
8.55 — Мультфильм.
9.25 — «Кхалсаго говра нувр туллача хана» яха художественни фильм.
10.55 — Г. Владимира «Русь» яхача ансамбла концерт.
14.30 — Документальни фильмай программа.
15.15 — «Историе оагIонаш». А. Невский.
15.45 — «Москвичий болхлой тешам».
16.15 — «Объектив».
16.45 — «Ленина васкеташта тешаме да». Ерригсоюзни комсомольски собрани.
17.00 — Халкъа ашараш.
17.15 — «Массанена тIехьа цаI, цхьаннена тIехьа массава». Ленинградера передача.
18.00 — Кердадараш.
18.15 — «1978-ча шера ялат чудара тIехьа».
18.45 — Кедаи (Португали) дакъа лоацаш а волаш «Инти—Иллимени» (Чили) яхачеи «Лос Паррас» яхачеи ансамблий концерт.
19.05 — Останкинерча концертни студе йоазонхочунца Катаевца вIашагIкхетар.
21.00 — «Ха».
21.30 — «Музыкальни вахар» яха телевизионни журнал. Йистедаьлча — Кердадараш.

II ПРОГРАММА.

16.10 — «Хьа орденаш, комсомол!» яха телевизионни документальни фильм. ШоллагIа сери.
16.40 — «Майор «Вихрь» яха телевизионни художественни фильм. ШоллагIа сери.
17.50 — «Дунен халкъашта юкъера обозрени» (гIалгIай меттала).
18.05 — Киножурнал.
18.15 — «Дерригa а кийча долий-теш Iанга?» Рейд (нохчий меттала).
18.25 — «Нохч-ГIалгIайчу тIолла». Информационни программа. (эрсий, гIалгIай меттала).
18.45 — «ТIема шерий гвардейцаш» яха документальни фильм.
18.55 — ВЛКСМ 60 шу дизарга. «Комсомольски са къонал» (11-ча октябре яь передача юхакердаккхар).
19.30 — «Юрта къахьегамхой, шоана дола концерт».
20.15 — «Бийса дахкъала хийла шун, бераш!».
20.30 — «Советаши вахари».
21.00 — «Да» яха телевизионни документальни фильм.
21.40 — «Юркина сатосса ханаш». яха телевизионни дукхасерийни художественни фильм. Хьалхара сери.

25 ОКТЯБРЬ

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.35 — Iуйранара гимнастика.
8.55 — «Шоай лоIамагIбараш» яха художественни фильм.
10.30 — «Кинонихкъбара клуб».
14.30 — «СибарегIеи Гаьнарча Малхбоалеи гIолла». Кинопрограмма.
15.30 — «Чакхйолаш йоаца лицей».
16.40 — «Хьамсара Iалам».
17.00 — «Iилман вахар».
17.30 — «Зурманчаш, шоаш дола моттиг хьайовзийта!».
18.00 — Кердадараш.
18.15 — «ХIара сурта тIа — малх!».
18.30 — «Иали-78».
19.00 — «Партийни собрани». И. А. Лихачева цIерагча Московски автомобильни завода болати бос бола металли лоаладеча цеха коммунистий отчетно-хоржамий партийни собранера репортаж.
19.40 — «ДIалокх арфай квартето».
19.50 — «КIаьнкаш» яхача телевизионни художественни фильма премьера. Хьалхара сери.
21.00 — «Ха».
21.30 — «ДоттагIий юкъ-сибат». Передача дIахьу йоазонхочо Алексина.
22.15 — Балета къонача артистий концерт. Йистедаьлча — Кердадараш.

II ПРОГРАММА

16.05 — «Хьа орденаш, комсомол!» яха телевизионни документальни фильм. КхоалагIа сери.
16.35 — «Майор «Вихрь» яха телевизионни художественни фильм. 3-гIа сери.
17.45 — «Хьалхара ялат» яха документальни фильм.
18.05 — «ДикагIа хургйолча кхашка хьажкIаш дIаер». Фу хьех шера урокаша?
18.35 — «Нохч-ГIалгIайчу гIолла». Информационни программа (эрсий, нохчий меттала).
19.00 — Хоккеях йола СССР-а чемпионат. «Динамо» (Москва) — «Динамо» (Рига). ЦСКА спорта Дворецера трансляци. Перерывах — «Бийса дахкъала хийла шун, бераш!».
21.00 — Музеяшкеи выставочни залашкеи гIолла». СибарегIеи городий архитектура.
21.40 — «Юркина сатосса ханаш» яхача телевизионни художественни дукхасерийни фильм. 2-гIа сери.

РАДИО

24 ОКТЯБРЬ

6.30 — «Юртара Iуйре».
7.10 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
7.17 — «Сердало» газета обзор.
7.32 — Ашараш.
8.25 — Хоамаш.
8.35 — Ашараш.
8.45 — Сийлахь — йоккхача Октябра толамашца наькъагIоргда вай! (гIалгIай меттала).
9.15 — «Тхога язду» (гIалгIай меттала).
9.30 — «Къона вай заманхо» яха радиовыпуск (гIалгIай меттала).
17.00 — Берий хьакъехьа боккхий бараштa. Цхьатарра бокъо йолаш, ше къаьстта воацаш». Беседа (гIалгIай меттала).
17.15 — ВЛКСМ 60 шу дизарга. «Традицешта тешаме». «Красный молот» заводера передача (нохчий меттала).
17.30 — Юрта къахьегамхошта дола концерт. (гIалгIай меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала).
18.30 — «Сайранара Грозный» (горсете гIолла).
18.30 — Ашараш.

25 ОКТЯБРЬ

7.10 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
7.17 — «Ленинан некъ» газета обзор.
7.32 — Ашараш.
8.25 — Хоамаш.
8.35 — «Турпала 60 шу». Беседа (гIалгIай меттала).
8.50 — Ашараш (нохчий меттала).
9.15 — КПСС ЦК 1978-ча шера июльски Пленума соцамаш кхоачашде «Юрта боахама дIахо дегIабоалабара программа». Беседа.
9.30 — «ЦхьоагIо йолча дезале». яха радиовыпуск (гIалгIай меттала).
9.50 — Ашараш. (эрсий меттала).
10.00 — Москва.
16.00 — Октябро хьадаь доттагIал (нохчий меттала).
16.15 — Партийни организацешкара отчеташ а хоржамаш а. «Партийни пачхаьалкхени дисциплина чIоагIъяр керттера да». Беседа (гIалгIай меттала).
16.30 — «Пайда а дикал а лакхъяра тIехьа. «Грознефтехимремонтстрой» трестера передача (гIалгIай меттала).
16.45 — КПСС ЦК 1978-ча шера июльски Пленума соцамаш кхоачашде. «Лоаман даьгIений кхоачамаш «Чечингскотпрома» объединене начальника Османа къамаьл. (нохчий меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий гIалгIай меттала).

Хоттаман

Тахан республике гIоллеи Грознеи хувцалуш морхаш а йолаш, Iуйрийна цхьайолча моттигашка лаьгIо догIа а делхаш, малхбоалехьара секунде 3—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилен фегара температура республике 5—10, Грозне 7—9 градус йIовхал йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364051, г. Грозный, Ленина, 9 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктохкама секретара — 3-34-38; партийни вахаран культурай отделий — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отдела — 3-74-68; бухгалтере — 2-54-30; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отдела партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем — 3-74-68; бухгалтерия — 2-54-30; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи денош

СФ05308. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 7450.